

ชื่อผลงานเรื่อง : การประเมินผลสัมฤทธิ์ของพระราชบัญญัติควบคุม
การส่งเสริมการตลาดอาหารสำหรับทารกและเด็กเล็ก พ.ศ. 2560

ของ

ชื่อ-สกุล....นางสาววิภารัตนา สूरบุตร.....

ตำแหน่ง....นักวิชาการสาธารณสุข....ระดับ....ปฏิบัติการ....

ตำแหน่งเลขที่...2336...ส่วนราชการ...สำนักส่งเสริมสุขภาพ...

ขอประเมินเพื่อแต่งตั้งให้ดำรง

ตำแหน่ง....นักวิชาการสาธารณสุข....ระดับ....ชำนาญการ....

ตำแหน่งเลขที่...2336...ส่วนราชการ...สำนักส่งเสริมสุขภาพ...

ชื่อเรื่อง การประเมินผลสัมฤทธิ์ของพระราชบัญญัติควบคุมการส่งเสริมการตลาดอาหารสำหรับทารกและเด็กเล็ก พ.ศ. 2560

ชื่อผู้ทำการศึกษา นางสาววิภารัตนา สุรบุดร ตำแหน่ง นักวิชาการสาธารณสุขปฏิบัติการ
สังกัด กลุ่มอนามัยแม่และเด็ก สำนักส่งเสริมสุขภาพ กรมอนามัย

บทคัดย่อ

การศึกษาในหัวข้อการประเมินผลสัมฤทธิ์ของพระราชบัญญัติควบคุมการส่งเสริมการตลาดอาหารสำหรับทารกและเด็กเล็ก พ.ศ. 2560 มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินผลสัมฤทธิ์ของการบังคับใช้พระราชบัญญัติควบคุมการส่งเสริมการตลาดอาหารสำหรับทารกและเด็กเล็ก พ.ศ. 2560 และเป็นการตรวจสอบว่ามาตรการสำคัญที่กำหนดไว้ในกฎหมาย สามารถแก้ไขปัญหาซึ่งเป็นที่มาของการตรากฎหมายและทำให้บรรลุตามเป้าหมายของกฎหมาย ที่ตั้งไว้ได้จริงหรือไม่ ใช้วิธีการศึกษาด้วยวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพด้วยการสัมภาษณ์และสืบค้นเอกสาร โดยใช้หลักเกณฑ์จากพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. 2562 ซึ่งมีข้อเสนอแนะจากการศึกษา คือ สมควรมีการปรับปรุงแก้ไขในบางมาตราของกฎหมายฉบับนี้ เพื่อให้เหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพการณ์ พัฒนาการของเทคโนโลยี และวิถีชีวิตของประชาชนในปัจจุบัน

คำสำคัญ การประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย, พระราชบัญญัติควบคุมการส่งเสริมการตลาดอาหารสำหรับทารกและเด็กเล็ก พ.ศ. 2560

สารบัญ

บทคัดย่อ	ก
สารบัญ	ข
บทที่ 1 บทนำ	1
- ที่มาและความสำคัญ	1
- วัตถุประสงค์	1
- นิยามศัพท์เฉพาะ	2
- ประโยชน์ที่จะได้รับ	2
บทที่ 2 การทบทวนวรรณกรรม	3
- แนวคิด ทฤษฎี แนวทางการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย	3
- แนวทางการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย	3
- พระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. 2562	5
- พระราชบัญญัติควบคุมการส่งเสริมการตลาดอาหารสำหรับทารกและเด็กเล็ก พ.ศ. 2560	6
- การตรวจสอบเนื้อหาของกฎหมาย	10
- การพัฒนากฎหมายให้สอดคล้องกับหลักสากลและพันธกรณีระหว่างประเทศ	11
- กรอบแนวคิดการศึกษา	12
บทที่ 3 วิธีการดำเนินงาน	13
- ขอบเขตการศึกษา	13
- รูปแบบการศึกษา	13
- ระยะเวลาที่ดำเนินการ	13
- วิธีการศึกษา	13
- เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา	13
- การวิเคราะห์ข้อมูล	13
- ขั้นตอนการดำเนินงาน	14
- รายละเอียดขั้นตอนการดำเนินงาน	15

สารบัญ

บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	18
- การอภิปรายผลการศึกษาระดับเชิงลึก	18
บทที่ 5 อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	25
- ผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย	25
- ข้อเสนอแนะ	27
- บทสรุป	28
เอกสารอ้างอิง	29
ภาคผนวก	30
ภาคผนวก ก	31
ภาพกิจกรรม	31
เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา	32
- แบบสอบถามเพื่อรับฟังความคิดเห็นต่อพระราชบัญญัติควบคุม การส่งเสริมการตลาดอาหารสำหรับทารกและเด็กเล็ก พ.ศ. 2560 ประกอบการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย	
- แบบสอบถาม “การรับฟังความเห็นเพื่อประเมินผลสัมฤทธิ์ของ พ.ร.บ.นมผง 2560” ผ่านเว็บไซต์ระบบกลางทางกฎหมาย สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา (www.law.go.th)	34
ภาคผนวก ข	36
- แบบฟอร์มจัดทำรายงานการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย ตามแบบแนบท้าย 1 ที่สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกากำหนด	36

บทที่ 1 บทนำ

ที่มาและความสำคัญ

“พระราชบัญญัติควบคุมการส่งเสริมการตลาดอาหารสำหรับทารกและเด็กเล็ก พ.ศ. 2560” เริ่มมีผลบังคับใช้ มาตั้งแต่วันที่ 8 กันยายน พ.ศ. 2560 รวมระยะเวลาที่กฎหมายมีผลบังคับใช้จนถึงปัจจุบัน เป็นระยะเวลากว่า 6 ปีแล้ว โดยมีวัตถุประสงค์สำคัญ คือ การควบคุมการส่งเสริมการตลาดอาหารสำหรับทารกและเด็กเล็กให้เป็นไปอย่างเหมาะสม สอดคล้องกับมาตรฐานสากล เพื่อปกป้องสิทธิและสุขภาพของทารกและเด็กเล็กทุกคน ให้ได้รับอาหารที่ดีและเหมาะสมที่สุด ผ่านการปกป้องแม่และครอบครัวให้ได้รับข้อมูลที่ถูกต้องเกี่ยวกับอาหารสำหรับทารกและเด็กเล็ก แต่จากการสำรวจ การวิจัย และรวบรวมข้อมูล พบว่าการส่งเสริมการตลาดอาหารสำหรับทารกและเด็กเล็กภายหลังจากที่กฎหมายมีผลบังคับใช้ มีวิธีการ ช่องทาง และเครื่องมือในการส่งเสริมการตลาดที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว จากปี พ.ศ. 2560 ก่อนที่กฎหมายจะมีผลบังคับใช้

สถานการณ์การบังคับใช้กฎหมายตลอดระยะเวลากว่า 6 ปี ตั้งแต่ที่กฎหมายประกาศในราชกิจจานุเบกษาและมีผลบังคับใช้ ยังมีช่องว่างและความท้าทายในหลายด้าน ได้แก่

- 1) ปัญหาการดำเนินงานของส่วนกลาง เช่น โครงสร้างของหน่วยงานที่ไม่รองรับการดำเนินการและการบังคับใช้กฎหมาย รวมไปถึงการไม่ให้ความสำคัญในระดับนโยบาย
- 2) ด้านกำลังคน เช่น ศักยภาพของบุคลากรในการบังคับใช้กฎหมายและการขาดความจริงจังในการเฝ้าระวังและติดตามการละเมิดพระราชบัญญัติฯ ของพนักงานเจ้าหน้าที่ในพื้นที่
- 3) งบประมาณที่ไม่เพียงพอและไม่ต่อเนื่องสำหรับการดำเนินการขับเคลื่อนกฎหมายในมิติต่างๆ
- 4) การประสานงานและการสื่อสารกับบุคคลที่เกี่ยวข้องและภาคส่วนอื่นๆ
- 5) เนื้อหาของกฎหมาย ตัวยกกฎหมายบางมาตราที่อาจจะยังไม่สอดคล้องกับสภาพการณ์ พัฒนาการของเทคโนโลยี และวิถีชีวิตของประชาชนในยุคปัจจุบัน
- 6) บทบาทของผู้ประกอบการผลิตภัณฑ์อาหารสำหรับทารกและเด็กเล็ก เช่น การเพิ่มขึ้นของการตลาดอาหารใน digital platform

การประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายตาม มาตรา 77 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ที่ให้กระทำอย่างน้อยทุก 5 ปี นับแต่วันที่กฎหมายนั้นมีผลบังคับใช้ หรือทุกรอบระยะเวลาอื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง จึงมีความจำเป็นที่จะต้องดำเนินการเพื่อเป็นการประเมินผลที่เกิดขึ้นจากการบังคับใช้กฎหมายว่าได้ผลตรงตามวัตถุประสงค์ของการตรากฎหมายนั้นมากน้อยเพียงใด คำนึงถึงภาระที่เกิดขึ้นแก่รัฐบาลหรือประชาชนหรือไม่ มีผลกระทบอื่นอันก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมแก่ประชาชนมากน้อยเพียงใด ลดความซ้ำซ้อนและขัดแย้งกันของกฎหมาย ลดความเหลื่อมล้ำและสร้างความเป็นธรรมในสังคม รวมไปถึงเพื่อให้มีกฎหมายเพียงพอที่จำเป็น โดยอาจยกเลิกหรือปรับปรุงกฎหมายที่หมดความจำเป็น ล้าสมัย หรือไม่สอดคล้องกับสภาพการณ์ หรือที่เป็นอุปสรรคต่อการดำรงชีวิตหรือการประกอบอาชีพเพื่อไม่ให้เป็นการกระทบประชาชน ซึ่งในการประเมินผลสัมฤทธิ์ต้องดำเนินการโดยรับฟังความคิดเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งต้องมีการตรวจสอบเนื้อหาของกฎหมายประกอบกัน จึงเป็นที่มาของการศึกษาวิจัยในครั้งนี้

วัตถุประสงค์

1. ประเมินผลสัมฤทธิ์ของการบังคับใช้พระราชบัญญัติควบคุมการส่งเสริมการตลาดอาหารสำหรับทารกและเด็กเล็ก พ.ศ. 2560
2. เสนอแนวทางการปรับปรุงหรือเพิ่มแนวทางการที่เหมาะสมกับพระราชบัญญัติควบคุมการส่งเสริมการตลาดอาหารสำหรับทารกและเด็กเล็ก พ.ศ. 2560

นิยามศัพท์เฉพาะ

“พระราชบัญญัติควบคุมการส่งเสริมการตลาดอาหารสำหรับทารกและเด็กเล็ก พ.ศ. 2560” หมายความว่า กฎหมายที่ตราขึ้นเพื่อควบคุมการส่งเสริมการตลาดอาหารสำหรับทารกและเด็กเล็กให้เป็นไปอย่างเหมาะสม สอดคล้องกับมาตรฐานสากล เพื่อปกป้องสิทธิและสุขภาพของทารกและเด็กเล็กทุกคน ให้ได้รับอาหารที่ดีและเหมาะสมที่สุด ผ่านการปกป้องแม่และครอบครัวให้ได้รับข้อมูลที่ถูกต้องเกี่ยวกับอาหารสำหรับทารกและเด็กเล็ก

“การประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย” หมายความว่า การประเมินผลสัมฤทธิ์ที่เกิดขึ้นจากการบังคับใช้กฎหมายและกฎ ว่าได้ผลตรงตามวัตถุประสงค์ของการตรากฎหมายนั้นมากน้อยเพียงใด คำนึงถึงภาระที่เกิดขึ้นแก่รัฐและประชาชนหรือไม่ หรือมีผลกระทบอื่นอันก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมแก่ประชาชนหรือไม่ เพียงใด

“การรับฟังความเห็น” หมายความว่า การรับฟังความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้เสียในเรื่องที่มีผลกระทบต่อผู้นั้น

“การสนทนากลุ่ม (Focus group)” หมายความว่า การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสนทนาของผู้ให้ข้อมูล ซึ่งเป็นบุคคลที่สามารถให้คำตอบในประเด็นที่ต้องการศึกษาได้ โดยจัดให้มีกลุ่มสนทนาประมาณ 6 - 12 คน และจะต้องมีผู้ดำเนินการสนทนา (Moderator) เป็นผู้คอยจุดประเด็นในการสนทนา เพื่อชักจูงให้กลุ่มเกิดแนวคิดและแสดงความคิดเห็นต่อประเด็นหรือแนวทางการสนทนาอย่างกว้างขวางละเอียดลึกซึ้ง

“ระบบกลางทางกฎหมาย” หมายความว่า ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ ในการแลกเปลี่ยนและเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดทำร่างกฎหมาย และการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายที่ผลใช้บังคับอยู่ก่อนแล้ว โดยมีจุดประสงค์ให้ประชาชน รวมทั้งองค์กร และหน่วยงานต่าง ๆ ที่อาจได้รับผลกระทบจากการบังคับใช้กฎหมาย สามารถมีส่วนร่วมในกระบวนการร่างกฎหมายด้วยการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับร่างกฎหมายที่ตนเป็นผู้เกี่ยวข้อง นอกจากนี้ยังเป็นการส่งเสริมให้ประชาชนเข้าถึงบทบัญญัติของกฎหมายของประชาชนได้อย่างสะดวกและรวดเร็วมากขึ้น

ประโยชน์ที่จะได้รับ

กรมอนามัย

- 1) มีข้อมูลประกอบในการปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติควบคุมการส่งเสริมการตลาดอาหารสำหรับทารกและเด็กเล็ก พ.ศ. 2560 และการออกกฎหมายลำดับรอง ภายใต้พระราชบัญญัติฯ
- 2) ได้สำรวจ ตรวจสอบ และทบทวนกฎหมายที่อยู่ในความรับผิดชอบของตน และเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจให้กับเจ้าหน้าที่ในหน่วยงาน
- 3) มีข้อมูลประกอบในการจัดทำแผนปฏิบัติการ/แนวทาง/คู่มือการดำเนินงานตามพระราชบัญญัติควบคุมการส่งเสริมการตลาดอาหารสำหรับทารกและเด็กเล็ก พ.ศ. 2560 สำหรับผู้ปฏิบัติงาน

หน่วยงาน/ภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง

- 1) คณะรัฐมนตรีและฝ่ายการเมือง ได้รับทราบข้อมูลการบังคับใช้กฎหมาย เพื่อประโยชน์ในการกำหนดนโยบายที่มีประสิทธิภาพ
 - 2) สมาชิกวุฒิสภาและฝ่ายนิติบัญญัติ ได้รับทราบข้อมูลการบังคับใช้กฎหมาย เพื่อประโยชน์ในกระบวนการประชาธิปไตย เช่น การพิจารณางบประมาณ การตั้งกระทู้ถาม และการอภิปรายไม่ไว้วางใจ
- ประชาชนทั่วไป สังคมและผู้มีส่วนได้เสีย**

ประชาชนทั่วไปและสังคมได้รับทราบข้อมูลการบังคับใช้กฎหมายฉบับนี้ เพื่อประโยชน์ในการปกป้องสิทธิของตนเองและการปฏิบัติตามกฎหมาย รวมไปถึงผู้มีส่วนได้เสียได้ตระหนักและดำเนินการให้เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด

บทที่ 2 การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิด ทฤษฎี แนวทางการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย

แนวทางการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย (กองพัฒนากฎหมาย สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา) มาตรา 77 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ระบุไว้ว่า “รัฐพึงจัดให้มีกฎหมายเพียงเท่าที่จำเป็น และยกเลิกหรือปรับปรุงกฎหมายที่หมดความจำเป็นหรือไม่สอดคล้องกับสภาพการณ์ หรือที่เป็นอุปสรรคต่อการดำรงชีวิตหรือการประกอบอาชีพโดยไม่ชักช้าเพื่อไม่ให้เป็นภาระแก่ประชาชน และดำเนินการให้ประชาชนเข้าถึงตัวบทกฎหมายต่างๆ ได้โดยสะดวกและสามารถเข้าใจกฎหมายได้ง่ายเพื่อปฏิบัติตามกฎหมายได้อย่างถูกต้อง”

“ก่อนการตรากฎหมายทุกฉบับ รัฐพึงจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้อง วิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมายอย่างรอบด้านและเป็นระบบ รวมทั้งเปิดเผยผลการรับฟังความคิดเห็นและการวิเคราะห์นั้นต่อประชาชน และนำมาประกอบการพิจารณาในกระบวนการตรากฎหมายทุกขั้นตอน เมื่อกฎหมายมีผลบังคับใช้แล้ว รัฐพึงจัดให้มีการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายในรอบระยะเวลาที่กำหนด โดยรับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้องประกอบด้วย เพื่อพัฒนากฎหมายทุกฉบับให้สอดคล้องและเหมาะสมกับบริบทต่างๆ ที่เปลี่ยนแปลงไป”

“รัฐพึงใช้ระบบอนุญาตและระบบคณะกรรมการในกฎหมายเฉพาะกรณีที่มีจำเป็น พึงกำหนดหลักเกณฑ์การใช้ดุลพินิจของเจ้าหน้าที่ของรัฐและระยะเวลาในการดำเนินการตามขั้นตอนต่างๆ ที่บัญญัติไว้ในกฎหมายให้ชัดเจน และพึงกำหนดโทษอาญาเฉพาะความผิดร้ายแรง”

“มาตรา 258 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ระบุไว้ว่า “ให้ดำเนินการปฏิรูปประเทศอย่างน้อยในด้านต่าง ๆ ให้เกิดผล ดังต่อไปนี้

ค. ด้านกฎหมาย

(๑) มีกลไกให้ดำเนินการปรับปรุงกฎหมาย กฎระเบียบ หรือข้อบังคับต่าง ๆ ที่ใช้บังคับอยู่ก่อนวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ให้สอดคล้องกับหลักการตามมาตรา ๗๗ และพัฒนาให้สอดคล้องกับหลักสากล โดยให้มีการใช้ระบบอนุญาตและระบบการดำเนินการโดยคณะกรรมการเพียงเท่าที่จำเป็น เพื่อให้การทำงานเกิดความคล่องตัว โดยมีผู้รับผิดชอบที่ชัดเจน และไม่สร้างภาระแก่ประชาชนเกินความจำเป็น เพิ่มความสามารถในการแข่งขันของประเทศและป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบ”

ความมุ่งหมายในการประเมินผลสัมฤทธิ์ เพื่อประเมินผลที่เกิดขึ้นจากการบังคับใช้กฎหมายและกฎ ว่า

- ได้ผลตรงตามวัตถุประสงค์ของการตรากฎหมายมากน้อยเพียงใด
- คุ่มค่ากับภาระที่เกิดขึ้นแก่รัฐและประชาชนหรือไม่
- มีผลกระทบอื่นอันก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมแก่ประชาชนหรือไม่เพียงใด
- เพื่อการมีกฎหมายเพียงเท่าที่จำเป็น โดยยกเลิกหรือปรับปรุงกฎหมายที่หมดความจำเป็น ล้าสมัย หรือไม่สอดคล้องกับสภาพการณ์ หรือที่เป็นอุปสรรคต่อการดำรงชีวิตหรือการประกอบอาชีพเพื่อไม่ให้เป็นภาระแก่ประชาชนแล้ว
- พัฒนากฎหมายให้สอดคล้องกับหลักสากลและพันธกรณีระหว่างประเทศ
- ลดความซ้ำซ้อนและขัดแย้งกันของกฎหมาย
- ลดความเหลื่อมล้ำและสร้างความเป็นธรรมในสังคม
- เพิ่มความสามารถในการแข่งขันของประเทศ

กฎหมายที่จะต้องประเมินผลสัมฤทธิ์

- กฎหมาย พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ และพระราชบัญญัติ
- พระราชกำหนด
- ประกาศ คำสั่ง บรรดาที่มีผลบังคับเช่นเดียวกับกฎหมาย
- กฎ “ กฎตามกฎหมายว่าด้วยวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง บรรดาที่มีผลให้เกิดภาระแก่ประชาชน หรือการไม่ปฏิบัติตามจะมีผลให้ต้องได้รับโทษหรือเสียสิทธิหรือกระทบต่อสถานะของบุคคล”

ผู้มีหน้าที่ในการประเมินผลสัมฤทธิ์

- หน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบการบังคับใช้กฎหมาย
- กรณีมีหน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบหลายหน่วย : ผู้รักษาการฯ กำหนดหน่วยงานผู้รับผิดชอบ (หนึ่งหรือหลายหน่วย)
- กรณีมีผู้รักษาการร่วมกันหลายคน : ผู้รักษาการหารือร่วมกันเพื่อกำหนดผู้รับผิดชอบ
- กฎหมายที่ไม่มีผู้รักษาการ : นายกรัฐมนตรีเป็นผู้กำหนด

ผู้มีหน้าที่กำกับและติดตามการประเมินผลสัมฤทธิ์ : ผู้รักษาการฯ หรือ นายกรัฐมนตรี

เหตุแห่งการประเมินผลสัมฤทธิ์

- ครบรอบระยะเวลา 5 ปี ที่กฎหมายนั้นใช้บังคับ/ครบรอบเวลาอื่นตามกฎหมายกระทรวง
- ได้รับหนังสือร้องเรียนหรือข้อเสนอแนะจากองค์กรที่เกี่ยวข้อง/ประชาชน และหน่วยงานเห็นว่า มีเหตุผลอันสมควร (ประเมินเพียงบางเรื่องได้)
- ได้รับข้อเสนอแนะจากคณะกรรมการพัฒนากฎหมาย (ประเมินเพียงบางเรื่องได้)
- กรณีอื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

การนับรอบระยะเวลาการประเมินผลสัมฤทธิ์

กฎหมายที่มีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 27 พฤศจิกายน 2562 เป็นต้นไป

- ประเมินผลสัมฤทธิ์ในรอบระยะเวลา 5 ปี นับแต่วันที่กฎหมายนั้นมีผลใช้บังคับเป็นต้นไป
- ดำเนินการประเมินผลสัมฤทธิ์ให้แล้วเสร็จไม่ช้ากว่า 1 ปี นับแต่วันครบรอบระยะเวลา

พระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. 2562
นิยามความหมายของ “การประเมินผลสัมฤทธิ์” หมายความว่า การประเมินผลสัมฤทธิ์ที่เกิดขึ้นจากการบังคับใช้กฎหมายและกฎว่าได้ผลตรงตามวัตถุประสงค์ของการตราภควหมายนั้นมากน้อยเพียงใด ค่ຸมค่ากัับภาระที่เกิดขึ้นแก่รัฐและประชาชนหรือไม่ หรือมีผลกระทบอื่นอันก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมแก่ประชาชนหรือไม่เพียงใด

การประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายให้กระทำอย่างน้อยทุกห้าปีนับแต่วันที่กฎหมายนั้นมีผลบังคับใช้ หรือ ทุกรอบระยะเวลาอื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง ต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จไม่ช้ากว่าหนึ่งปี นับแต่มีเหตุที่ต้องประเมินผลสัมฤทธิ์ โดยให้ประเมินว่าการบังคับใช้กฎหมายได้ผลตรงตามวัตถุประสงค์ของการตราภควหมายนั้นมากน้อยเพียงใด ค่ຸมค่ากัับภาระที่เกิดขึ้นแก่รัฐบาลหรือประชาชนหรือไม่ ในการประเมินผลสัมฤทธิ์ต้องดำเนินการโดยรับฟังความคิดเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้อง การตรวจสอบเนื้อหาของกฎหมาย รวมทั้งต้องคำนึงถึงเรื่องดังต่อไปนี้

- 1) ความได้สัดส่วนระหว่างประโยชน์ที่ได้รับจากการบรรลุตามวัตถุประสงค์ของกฎหมายเทียบกับภาระของประชาชนและทรัพยากรที่ใช้ในการบังคับตามกฎหมาย
- 2) สถิติการดำเนินคดีและการลงโทษอาญาตามกฎหมาย
- 3) ความสอดคล้องหรือการอนุวัติการตามพันธกรณีระหว่างประเทศที่ประเทศไทยต้องปฏิบัติตามภายใต้บังคับกฎหมายระหว่างประเทศ
- 4) เรื่องอื่นๆ ตามที่คณะรัฐมนตรีกำหนด

การรับฟังความคิดเห็นประกอบการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย การรับฟังความคิดเห็นอย่างน้อยต้องดำเนินการเพื่อให้ได้ข้อมูลหรือความคิดเห็นจากผู้ซึ่งมีสิทธิหรือหน้าที่หรือได้รับผลกระทบที่เกิดจากการบังคับใช้กฎหมาย รวมทั้งหน่วยงานที่ปฏิบัติตามและบังคับการให้เป็นไปตามกฎหมาย ให้หน่วยงานดำเนินการรับฟังความคิดเห็นผ่านระบบกลาง และจะใช้วิธีการอย่างหนึ่งหรือหลายวิธีดังต่อไปนี้ด้วยก็ได้

- 1) การรับฟังความคิดเห็นผ่านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศของหน่วยงานนั้น
- 2) การจัดประชุมรับฟังความคิดเห็น
- 3) การสัมภาษณ์หรือการเชิญให้เข้าร่วมชี้แจงหรือแสดงความคิดเห็น
- 4) การสำรวจความคิดเห็น
- 5) วิธีการอื่นใดที่หน่วยงานเห็นว่าเหมาะสม

ในการรับฟังความคิดเห็นให้หน่วยงานประกาศวิธีการรับฟังความคิดเห็น ระยะเวลาเริ่มต้นและสิ้นสุดในการรับฟังความคิดเห็น รวมทั้งข้อมูลประกอบการรับฟังความคิดเห็นซึ่งอย่างน้อยต้องครอบคลุมประเด็นดังต่อไปนี้

- 1) วัตถุประสงค์ของการมีกฎหมาย
- 2) มาตรการสำคัญของกฎหมายที่กำหนดขึ้นเพื่อแก้ไขปัญหา
- 3) ประโยชน์ที่คาดว่าจะประชาชนจะได้รับจากการมีกฎหมาย
- 4) ปัญหาและอุปสรรคในการบังคับใช้กฎหมาย สถิติการดำเนินคดีและการลงโทษตามกฎหมาย

ให้หน่วยงานจัดทำรายงานการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายตามแบบแนบท้าย 1 (รายละเอียดตามภาคผนวก ข) ในการจัดทำรายงาน ให้ใช้ภาษาที่เข้าใจได้ง่าย กระชับ ครบถ้วน และตรงประเด็น ทั้งนี้ หน่วยงานต้องระบุข้อมูล สถิติ หรือข้อเท็จจริงที่ชัดเจนและตรวจสอบได้ประกอบการให้เหตุผลในการประเมินไว้ด้วย

พระราชบัญญัติควบคุมการส่งเสริมการตลาดอาหารสำหรับทารกและเด็กเล็ก พ.ศ. 2560 คือกฎหมายที่ตราขึ้นเพื่อควบคุมการส่งเสริมการตลาดอาหารสำหรับทารกและเด็กเล็กให้เป็นไปอย่างเหมาะสม สอดคล้องกับมาตรฐานสากล เพื่อปกป้องสิทธิและสุขภาพของทารกและเด็กเล็กทุกคนให้ได้รับอาหารที่ดีและเหมาะสมที่สุด ผ่านการปกป้องแม่และครอบครัวให้ได้รับข้อมูลที่ถูกต้องเกี่ยวกับอาหารสำหรับทารกและเด็กเล็ก

ที่มาและความสำคัญ

การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ถือเป็นปัจจัยหลักในการสร้างทารกที่แข็งแรง ทั้งทางร่างกายและจิตใจ เนื่องจาก “นมแม่” เป็นอาหารที่ธรรมชาติสร้างขึ้นมา มีคุณประโยชน์และคุณค่าครบถ้วน เหมาะสมที่สุดสำหรับทารกและเด็กเล็ก เพราะในนมแม่มีภูมิคุ้มกันโรคที่ช่วยปกป้องให้ลูกแข็งแรงจากการติดเชื้อ และฮอร์โมนที่จำเป็นต่อการเจริญเติบโตของทารก โดยนมแม่เป็นอาหารที่มีแหล่งพลังงานหลัก ซึ่งรวมถึงกรดอะมิโน และกรดไขมันที่จำเป็นต่อพัฒนาการทางสมองของทารกแรกเกิด โดยไม่จำเป็นต้องเสริมอาหารอื่น นอกจากนี้ คุณประโยชน์และคุณค่า อย่างมากในทางด้านสุขภาพร่างกาย การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ยังเป็นกระบวนการที่ช่วยส่งเสริมพัฒนาการทางอารมณ์และจิตใจ เพราะช่วงเวลาที่แม่ให้นมลูกเป็นการสร้างสายใยความรักความผูกพันระหว่างแม่กับลูกที่ดีที่สุดทางหนึ่งผ่านทาง การโอบกอด สัมผัส อีกประการหนึ่งคือนมแม่ไม่มีค่าใช้จ่ายแตกต่างจากนมผสมที่แม่จำเป็นต้องซื้ออย่างต่อเนื่องทุกเดือนทำให้เป็นภาระทางเศรษฐกิจของครัวเรือน ด้วยประโยชน์ และคุณค่าของนมแม่ องค์การอนามัยโลกจึงแนะนำให้เด็กทุกคนกินนมแม่อย่างเดียวยุถึง 6 เดือน และกินนมแม่ต่อเนื่องควบคู่กับอาหารตามวัยไปจนถึงอายุ 2 ปี หรือนานกว่านั้น

ประเทศไทยได้ดำเนินการเพื่อส่งเสริม สนับสนุน และปกป้อง ให้แม่สามารถเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ได้สำเร็จ ผ่านการจัดทำนโยบายและมาตรการในด้านต่างๆ หนึ่งในมาตรการสำคัญเพื่อปกป้องแม่และเด็ก คือ การออกพระราชบัญญัติควบคุมการส่งเสริมการตลาดอาหารสำหรับทารกและเด็กเล็ก พ.ศ. 2560 ได้สำเร็จ ซึ่งการผลักดันกฎหมายมีจุดเริ่มต้นตั้งแต่ปี พ.ศ. 2524 ที่ประเทศไทยร่วมรับรองมติในเวทีการประชุมสมัชชาอนามัยโลก ครั้งที่ 34 WHA 34.22 เมื่อวันที่ 21 พฤษภาคม พ.ศ. 2524 เรื่อง การกำหนดหลักเกณฑ์สากลว่าด้วยการตลาดอาหารทดแทนนมแม่ “The International Code of Marketing of Breast-Milk Substitutes” หรือ CODE ให้เป็นมาตรฐานสากลขั้นต่ำ ประเทศสมาชิกองค์การอนามัยโลกจะนำไปปรับใช้เป็นมาตรการในระดับประเทศเพื่อควบคุมกลยุทธ์การส่งเสริมการตลาดของอาหารทดแทนนมแม่

ภายหลังจากที่ประเทศไทยเข้าร่วมลงนามรับรอง CODE ในปี พ.ศ.2524 กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข จึงได้นำหลักเกณฑ์ดังกล่าวมาเป็นแนวทางในการจัดทำ “หลักเกณฑ์ว่าด้วยการโฆษณาและจำหน่ายอาหารทดแทนนมแม่และผลิตภัณฑ์ที่เกี่ยวข้อง ฉบับที่ 1 พ.ศ. 2524” (ฉบับประเทศไทย) จากสถานการณ์การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่มีอัตราการลดลงเพราะแม่ขาดความรู้เรื่องการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่และได้รับอิทธิพลของการโฆษณา กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข จึงทำการปรับปรุงหลักเกณฑ์ว่าด้วยการโฆษณา ครั้งที่ 2 ในปี พ.ศ. 2527 ภายใต้อำนาจ “หลักเกณฑ์ว่าด้วยการโฆษณาและจำหน่ายอาหารทดแทนและผลิตภัณฑ์ที่เกี่ยวข้อง พ.ศ. 2527” ด้วยการขอความร่วมมือจากอุตสาหกรรมนมผงข้ามชาติที่เข้ามาดำเนินธุรกิจในประเทศไทยให้ดำเนินการตามหลักเกณฑ์ ผลลัพธ์คือ กลุ่มอุตสาหกรรมนมผงยังคงทำการตลาดที่ละเมิด CODE และพัฒนากลยุทธ์การส่งเสริมการตลาดมากขึ้น ด้วยสถานการณ์ดังกล่าวจึงทำให้ กรมอนามัย ปรับปรุงหลักเกณฑ์ว่าด้วยการตลาดอาหารสำหรับทารกและเด็กเล็กและผลิตภัณฑ์ที่เกี่ยวข้อง พ.ศ.2538 ครั้งที่ 3 แต่ยังคงถือว่าหลักเกณฑ์ดังกล่าวไม่ประสบความสำเร็จ เนื่องจากยังไม่มีบทลงโทษสำหรับผู้ฝ่าฝืน การส่งเสริมการตลาดอาหารสำหรับทารกและเด็กเล็กที่มุ่งเน้นเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายแม่และครอบครัวยังคงพบเห็นได้อย่างต่อเนื่อง แม่และครอบครัวได้รับข้อมูลที่ไม่เหมาะสมเกิดเป็นความเชื่อและมายาคติว่า “นมผสมดีเทียบเท่ากับนมแม่และใช้ทดแทนกันได้” เป็นผลให้อัตราการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวยุในช่วง 6 เดือนแรก ของประเทศไทยอยู่ที่ร้อยละ 5.4 ในปี พ.ศ. 2548 ซึ่งถือว่าต่ำที่สุดในภูมิภาคเอเชีย ต่อมาในปี พ.ศ. 2551 กระทรวงสาธารณสุข โดยกรมอนามัย จึงได้ผลักดันให้เกิดการควบคุมการส่งเสริมการตลาดผลิตภัณฑ์อาหารสำหรับทารกและเด็กเล็กที่จริงจังขึ้น โดยการ

ออกประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง หลักเกณฑ์ว่าด้วยการตลาดอาหารสำหรับทารกและเด็กเล็กและผลิตภัณฑ์ที่เกี่ยวข้อง พ.ศ. 2551” เมื่อวันที่ 1 กันยายน พ.ศ. 2551 แต่เนื่องจากประกาศกระทรวงฉบับดังกล่าวยังคงเป็นมาตรการสมัครใจที่ไม่มีบทลงโทษสำหรับผู้ฝ่าฝืน ประกอบกับข้อมูลจากการวิจัยและผลสำรวจ พบว่า ผู้ผลิต ผู้นำเข้า และผู้จำหน่ายจำนวนมาก ยังคงทำการส่งเสริมการตลาดอาหารสำหรับทารกและเด็กเล็กอย่างไม่เหมาะสม

กระทรวงสาธารณสุข โดยกรมอนามัย ดำเนินการปรับปรุงหลักเกณฑ์ว่าด้วยการตลาดอาหารสำหรับทารกและเด็กเล็กและผลิตภัณฑ์ที่เกี่ยวข้องมาตลอดตั้งแต่ปี พ.ศ.2524 ถึง พ.ศ. 2551 เพื่อให้เหมาะสมและทันต่อกลยุทธ์การส่งเสริมการตลาด แต่ไม่เกิดผลสำเร็จและมีประสิทธิภาพในทางปฏิบัติเท่าที่ควร กรมอนามัยและภาคีเครือข่าย จึงได้ร่วมกันขับเคลื่อนในเวทีการประชุมสมัชชาสุขภาพแห่งชาติ ซึ่งที่ประชุมได้มีมติในปี พ.ศ. 2553 เสนอคณะรัฐมนตรีขอให้กระทรวงสาธารณสุข ผลักดันร่างกฎหมายเพื่อควบคุมการตลาดอาหารสำหรับทารกและเด็กเล็กและผลิตภัณฑ์ที่เกี่ยวข้อง คณะรัฐมนตรีเมื่อเดือนเมษายน พ.ศ. 2554 มีมติรับรองตามมติสมัชชาสุขภาพแห่งชาติ มอบหมายให้กระทรวงสาธารณสุขมีหน้าที่ดำเนินการผลักดันกฎหมายดังกล่าวจนกระทั่งประสบผลสำเร็จในปี พ.ศ. 2560 เมื่อมีการประกาศ “พระราชบัญญัติควบคุมการส่งเสริมการตลาดอาหารสำหรับทารกและเด็กเล็ก พ.ศ.2560” ในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 10 กรกฎาคม พ.ศ. 2560 ให้กฎหมายเริ่มมีผลบังคับใช้ในวันที่ 8 กันยายน พ.ศ. 2560 เป็นต้นมา

วัตถุประสงค์ของกฎหมายฉบับนี้มีประเด็นสำคัญ 3 ประการ คือ

1. เพื่อควบคุมแนวทางการส่งเสริมการตลาดของอาหารสำหรับทารก อาหารเสริมสำหรับทารกและอาหารสำหรับเด็กเล็กให้เป็นไปอย่างเหมาะสม สอดคล้องกับมาตรฐานสากล (Control the promotion marketing of food for infant and young child)
2. เพื่อสร้างความมั่นใจว่าหากมีความจำเป็นต้องใช้ผลิตภัณฑ์อาหารทารกและเด็กเล็ก ครอบครัวจะได้รับข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องและเพียงพอ (ensuring)
3. เพื่อปกป้องสิทธิและสุขภาพของทารกและเด็กเล็กให้ได้รับอาหารที่ดีที่สุด (Consumer protection for infant and young child) คือ นมแม่

มาตรการสำคัญที่ทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ของกฎหมายนี้ มีด้วยกัน 2 มาตรการ คือ

1. มาตรการควบคุมการส่งเสริมในการตลาดสาธารณะ คือ การควบคุมการส่งเสริมการขายที่ในปัจจุบันมีวิธีการทางการตลาดอยู่มากมาย เช่น การแจกคุปองส่วนลด ขยายพวง การแจกของขวัญของสมนาคุณ หรือให้สิทธิจูงใจในการซื้อสินค้า การแจกตัวอย่างสินค้าที่เจาะกลุ่มแม่ที่มีลูกในวัยทารกและเด็กเล็ก
2. มาตรการควบคุมการส่งเสริมในการตลาดในสถานพยาบาล คือ การควบคุม ผู้ผลิต ผู้นำเข้า หรือผู้จำหน่ายอาหารสำหรับทารก หรืออาหารสำหรับเด็กเล็ก หรือตัวแทน ในการให้ข้อมูลเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ การบริจาคมอาหารสำหรับทารกหรืออาหารสำหรับเด็กเล็ก และการสนับสนุนในการจัดประชุม อบรม หรือสัมมนาด้านวิชาการเกี่ยวกับอาหารสำหรับทารกหรือเด็กเล็กแก่บุคลากรด้านสาธารณสุข

โครงสร้างของกฎหมาย พระราชบัญญัติควบคุมการส่งเสริมการตลาดอาหารสำหรับทารกและเด็กเล็ก พ.ศ. 2560 แบ่งหมวดและมาตรา ดังนี้

หมวดนิยาม นิยาม อาหารสำหรับเด็กเล็ก, บุคลากรด้านสาธารณสุข และนิยามพนักงานเจ้าหน้าที่ คำนิยามที่สำคัญในกฎหมายนี้ ได้แก่

- “ทารก” หมายความว่า เด็กตั้งแต่แรกเกิดจนถึงอายุ 12 เดือน
- “บุคลากรด้านสาธารณสุข” หมายถึง ทุกสาขาอาชีพที่ปฏิบัติงานในหน่วยบริการสาธารณสุข รวมถึงอสม.
- “เด็กเล็ก” หมายความว่า เด็กอายุเกิน 12 เดือน จนถึง 3 ปี

- “หน่วยบริการสาธารณสุข” หมายถึง โรงพยาบาลรัฐ โรงพยาบาลเอกชน องค์กรเอกชน ที่ทำงานด้านแม่และเด็ก NGO องค์กรวิชาชีพด้านสาธารณสุข

หมวด 1 คณะกรรมการควบคุมการส่งเสริมการตลาดอาหารสำหรับทารกและเด็กเล็ก (มาตรา 5 - มาตรา 13)

หมวด 2 การควบคุมการส่งเสริมการตลาด (ส่วนที่ 1 อาหารสำหรับทารกและอาหารสำหรับเด็กเล็ก มาตรา 14 - มาตรา 19) (มาตรา 20 - มาตรา 24)

หมวด 2 (ส่วนที่ 2 อาหารเสริมสำหรับทารก) (มาตรา 25 - มาตรา 29)

หมวด 3 พนักงานเจ้าหน้าที่ (มาตรา 30 - มาตรา 33)

หมวด 4 บทกำหนดโทษ (มาตรา 34 - มาตรา 49)

บทเฉพาะกาล (มาตรา 50 - มาตรา 52)

กลไกของกฎหมาย กฎหมายฉบับนี้มีกลไกในการดำเนินการเป็นรูปแบบของคณะกรรมการและพนักงานเจ้าหน้าที่ เพื่อดำเนินการในระดับประเทศและระดับพื้นที่ โดยมีการแต่งตั้งคณะกรรมการ ชื่อว่า “คณะกรรมการควบคุมการส่งเสริมการตลาดอาหารสำหรับทารกและเด็กเล็ก” เพื่อทำหน้าที่ กำหนดนโยบาย และยุทธศาสตร์รวมทั้งส่งเสริมและพัฒนาระบบในการเฝ้าระวังควบคุมการส่งเสริมการตลาดอาหารสำหรับทารกและเด็กเล็กและผลิตภัณฑ์ที่เกี่ยวข้อง ให้คำปรึกษา แนะนำ ร่วมมือ และประสานความร่วมมือกับหน่วยงานทั้งภาครัฐ ภาคเอกชนและภาคประชาชน เพื่อให้เกิดการปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ ในส่วนของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมาย มีการแต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่ในกรุงเทพมหานครและสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดทั่วประเทศ ในการบังคับใช้กฎหมายในพื้นที่ ตรวจสอบ สอดส่อง และเฝ้าระวังทั้งเชิงรุกและเชิงรับ เพื่อป้องกันการละเมิดตามพระราชบัญญัติควบคุมการส่งเสริมการตลาดอาหารทารกและเด็กเล็ก พ.ศ. 2560 และกฎหมายฉบับนี้มีการกำหนดบทลงโทษสำหรับผู้ฝ่าฝืนกฎหมายด้วยกัน 2 สถาน คือ การปรับและจำคุก ซึ่งโทษปรับมีตั้งแต่ปรับเป็นเงินจำนวนหนึ่งแสนบาทถึงสามแสนบาท และปรับรายวัน บทกำหนดโทษส่วนใหญ่เป็นบทลงโทษสำหรับผู้ผลิต ผู้นำเข้า และผู้จำหน่าย เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ที่เป็นอาหารสำหรับทารกและเด็กเล็ก เท่านั้น ไม่ได้มีการกำหนดให้ประชาชนต้องกระทำการหรืองดเว้นกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่ง

จากการสำรวจ การวิจัย และรวบรวมข้อมูล พบว่าการส่งเสริมการตลาดอาหารสำหรับทารกและเด็กเล็กภายหลังจากที่กฎหมายมีผลบังคับใช้ (ภายหลังเดือนกันยายน ปีพ.ศ. 2560) มีวิธีการ ช่องทาง และเครื่องมือ ในการส่งเสริมการตลาดที่เปลี่ยนแปลงวิธีการจากเดิมไปอย่างมาก จากการส่งเสริมการตลาดที่เน้นเข้าถึงตัวบุคคลแบบ offline เปลี่ยนเป็นการส่งเสริมการตลาดในรูปแบบ online เพราะช่องทาง online เป็นช่องทางที่ตีความเหมาะสมกับการใช้ชีวิตของคนในปัจจุบัน และเป็นวิธีการที่สามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้จำนวนมากโดยใช้ระยะเวลาอันสั้น ซึ่งจะพบได้อย่างแพร่หลายผ่านทาง เว็บไซต์ แอปพลิเคชัน หรือแพลตฟอร์มต่างๆ เพราะนอกจากช่องทางเหล่านี้จะเป็นพื้นที่ในการซื้อขายสินค้าแล้วก็ยังเป็นพื้นที่หรือช่องทางในการส่งเสริมการตลาดผ่านกิจกรรมต่างๆ ได้ เช่น การโฆษณา (Advertising) การประชาสัมพันธ์ (Public relation) การส่งเสริมการตลาด (Sales promotion) ด้วยวิธีการ ลด แลก แจก แถม เพื่อให้สามารถขายสินค้าได้ทันที ซึ่งข้อมูลจากการเฝ้าระวังเชิงรุก (ปี พ.ศ. 2562 – 2567) ทำให้เห็นว่ายังมีการส่งเสริมการตลาดอาหารสำหรับทารกและเด็กเล็กที่เป็นการละเมิดและฝ่าฝืนกฎหมาย ทั้งที่เป็นการละเมิดอย่างชัดเจนที่พบเห็นได้จากการ เฝ้าระวังเชิงรุกในพื้นที่ และการละเมิดแบบแนบเนียนที่พบอย่างแพร่หลายผ่านช่องทางออนไลน์ต่างๆ

สถิติการดำเนินคดีและการลงโทษตามกฎหมาย จากข้อมูลสถานการณ์การเฝ้าระวังเชิงรุก โดยกรมอนามัย และข้อมูลการรับเรื่องร้องเรียนและดำเนินการเปรียบเทียบปรับตามกฎหมาย ตั้งแต่ปีพ.ศ. 2562 - 2566 (ข้อมูล ณ เดือนมีนาคม 2567) สามารถจำแนกรายละเอียดได้ ดังนี้

ตารางแสดงรายละเอียดข้อมูลสถิติการดำเนินคดีและการลงโทษตามกฎหมาย

ปี พ.ศ.	แจ้งการกระทำผิด (เรื่อง)	เปรียบเทียบปรับ (เรื่อง)	ยุติการดำเนินคดี (เรื่อง)	อยู่ระหว่างดำเนินการ (เรื่อง)	ร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวน (เรื่อง)	จำนวนเงินที่เปรียบเทียบปรับ (บาท)
2562	15 เรื่อง	1 เรื่อง	6 เรื่อง	-	-	37,500
2563	8 เรื่อง	1 เรื่อง	2 เรื่อง	-	-	62,500
2564	19 เรื่อง	15 เรื่อง	4 เรื่อง	-	-	6,200,000
2565	18 เรื่อง	10 เรื่อง	7 เรื่อง	-	1	2,212,500
2566	12 เรื่อง	9 เรื่อง	3 เรื่อง	-	-	1,800,000
รวม	84 เรื่อง	51 เรื่อง	18 เรื่อง	4 เรื่อง	1 เรื่อง	10,312,500

หมายเหตุ : ในปี 2562 มีเรื่องหมดอายุความ จำนวน 8 เรื่อง และปี 2563 จำนวน 4 เรื่อง รวมทั้งสิ้น 12 เรื่อง

การดำเนินการสำหรับผู้ที่มีความผิด กรมอนามัยได้จัดตั้งคณะทำงานตรวจสอบข้อเท็จจริงและรวบรวมหลักฐานเพื่อประกอบการชี้มูลความผิดตามพระราชบัญญัติฯ ขึ้น เพื่อให้เกิดการบังคับใช้กฎหมายอย่างมีประสิทธิภาพ กองกฎหมาย กรมอนามัย ในฐานะฝ่ายเลขานุการของคณะทำงานฯ จะทำหนังสือถึงผู้ดำเนินการแจ้งให้ยุติการกระทำความผิดทันที และชี้แจงเหตุของการกระทำความผิดต่ออธิบดีกรมอนามัยผู้มีอำนาจเปรียบเทียบภายใน 7 วัน และนำเสนอต่อที่ประชุมคณะทำงานตรวจสอบข้อเท็จจริงและรวบรวมหลักฐาน เพื่อประกอบการชี้มูลความผิดตามพระราชบัญญัติฯ เพื่อยืนยันความผิดและพิจารณาเหตุผลพิเศษก่อนเสนอต่ออธิบดีกรมอนามัยเพื่อพิจารณากำหนดจำนวนเงินค่าปรับ เมื่อผู้กระทำความผิดมาชำระเงินค่าปรับที่ กองคลัง กรมอนามัย ให้กรมอนามัยหรือหน่วยงานในสังกัดที่อธิบดีกรมอนามัยมอบหมาย ออกใบเสร็จรับเงินให้แก่ผู้มาชำระค่าปรับ โดยให้แสดงข้อความว่าเป็นเงินค่าปรับตามกฎหมายนี้ เงินค่าปรับทั้งหมดให้นำส่งเป็นรายได้แผ่นดินตามระเบียบที่เกี่ยวข้อง การดำเนินการสำหรับผู้ที่ไม่มีความผิดจะมีการทำหนังสือชี้แจงให้ทราบข้อกฎหมาย และให้พนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายที่ประจำอยู่ที่ศูนย์อนามัยเขตที่อยู่ในพื้นที่ ดำเนินการตรวจเยี่ยม ให้คำแนะนำการดำเนินการไม่ให้สุ่มเสี่ยงต่อการกระทำความผิดตามกฎหมายฉบับนี้

จากตารางแสดงรายละเอียดข้อมูลสถิติการดำเนินคดีและการลงโทษตามกฎหมาย การกระทำผิดที่พบโดยส่วนมากจะเป็นการกระทำความผิดผ่านช่องทางออนไลน์ เนื่องจากในปัจจุบันช่องทางนี้เป็นช่องทางที่สะดวก และรวดเร็วในการซื้อขาย ซึ่งผู้กระทำความผิดมากกว่า 80 % เป็นผู้ประกอบการรายใหญ่ ทั้งผู้ผลิตและผู้จำหน่าย ทั้งนี้ มีกรณีที่กระทำผิดซ้ำในกิจกรรมเดิม แต่แตกต่างกันช่องทางของการกระทำความผิด

จากข้อมูลการเฝ้าระวังเชิงรุก แสดงให้เห็นสถานการณ์และแนวโน้มการส่งเสริมการตลาดอาหารสำหรับทารกและเด็กเล็กในประเทศไทยเพียงบางส่วน แต่ภายหลังจากที่กฎหมายมีผลบังคับใช้ (8 กันยายน พ.ศ. 2560) เป็นระยะเวลากว่า 7 ปีแล้ว แต่กลับพบว่ายังมีการส่งเสริมการตลาดอาหารสำหรับทารกและเด็กเล็กที่เป็นการละเมิดและฝ่าฝืนกฎหมาย ทั้งที่เป็นการละเมิดอย่างชัดเจนที่พบเห็นได้จากการเฝ้าระวังเชิงรุกในพื้นที่ และการละเมิดแบบแนบเนียนที่พบอย่างแพร่หลายผ่านช่องทางออนไลน์ต่างๆ

การตรวจสอบเนื้อหาของกฎหมาย

ปัจจุบันในประเทศไทยมีกฎหมายที่มีความสัมพันธ์กับการตลาดอาหารสำหรับทารกและเด็กเล็ก ดังนี้

1) ประกาศสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา เรื่อง หลักเกณฑ์การโฆษณาอาหาร พ.ศ. 2564 ตามพระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ. 2522 ซึ่ง “มาตรา 40 ห้ามมิให้ผู้ใดโฆษณาคุณภาพ ประโยชน์ คุณภาพ หรือสรรพคุณของอาหาร อันเป็นเท็จหรือเป็นการหลอกลวงให้เกิดความหลงเชื่อโดยไม่สมควร และมาตรา 41 ผู้ใดประสงค์จะโฆษณาคุณภาพ ประโยชน์ คุณภาพหรือสรรพคุณของอาหารทางวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ ทางฉายภาพ ภาพยนตร์หรือทางหนังสือพิมพ์ หรือสิ่งพิมพ์อื่น หรือด้วยวิธีการอื่นใดเพื่อประโยชน์ในทางการค้า ต้องนำเสียง ภาพ ภาพยนตร์ หรือข้อความที่จะโฆษณาดังกล่าวนั้นให้ผู้อนุญาตตรวจพิจารณาก่อน เมื่อได้รับอนุญาตแล้วจึงโฆษณาได้”

2) กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมการโฆษณานมผงและอาหารสำหรับทารกและเด็กเล็ก มีอยู่ด้วยกัน 2 ฉบับ คือ กฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้บริโภค และกฎหมายอาหาร ดังนี้

- พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562 มาตรา 21 วรรคแรก บัญญัติว่า “ในกรณีที่กฎหมายว่าด้วยการใดได้บัญญัติเรื่องใดไว้โดยเฉพาะแล้วให้บังคับตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายว่าด้วยการนั้น และให้นำบทบัญญัติในหมวดนี้ไปใช้บังคับได้เท่าที่ไม่ซ้ำหรือขัดกับบทบัญญัติดังกล่าว หากการฝ่าฝืนบทบัญญัติที่นำไปใช้นั้นเป็นความผิดและมีโทษตามพระราชบัญญัตินี้ผู้กระทำความผิดต้องรับโทษตามพระราชบัญญัตินี้ด้วย”

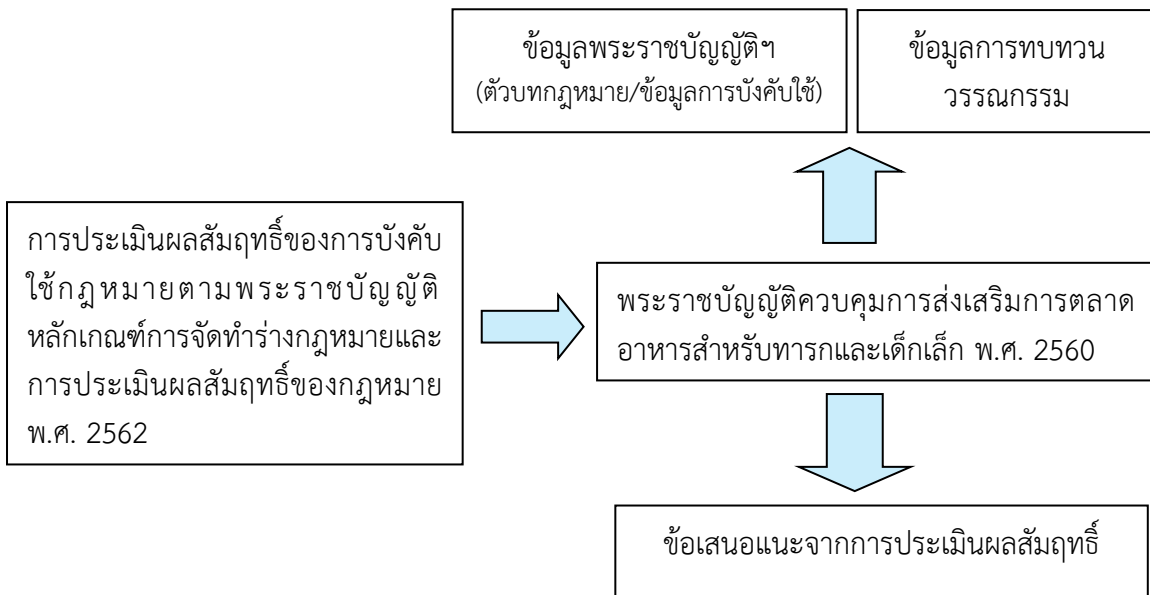
- พระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ. 2522 ผลิตภัณฑ์นมผงหรืออาหารดัดแปลงสำหรับทารกและเด็กเล็กจัดเป็น “อาหาร” ชนิดหนึ่งภายใต้คำนิยามตามพระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ. 2522 “อาหาร” หมายความว่าของกินหรือเครื่องค้ำจุนชีวิต ได้แก่ (1) วัตถุทุกชนิดที่คนกิน ดื่ม อม หรือนำเข้าสู่ร่างกายไม่ว่าด้วยวิธีใดๆ หรือในรูปลักษณะใดๆ แต่ไม่รวมถึงยา วัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท หรือยาเสพติดให้โทษ ตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น แล้วแต่กรณี” พระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ. 2522 ได้ให้อำนาจคณะกรรมการและสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา ในการควบคุมคุณภาพมาตรฐาน วิธีการผลิต ภาชนะบรรจุ การจำหน่าย รวมไปถึงฉลาก ตามมาตรา 6 รวมทั้งการควบคุมโฆษณา ตามมาตรา 40 – 42 ดังนั้น จึงต้องนำพระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ. 2522 ซึ่งเป็นกฎหมายเฉพาะมาใช้บังคับกับผลิตภัณฑ์นมผงหรืออาหารดัดแปลงสำหรับทารกและเด็กเล็ก

จากข้อมูลข้างต้นจะเห็นว่าแม้จะมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับการตลาดและผลิตภัณฑ์อาหารสำหรับทารกและเด็กเล็ก แต่ประเทศไทยยังขาดกฎหมายโดยตรงที่ใช้เป็นเครื่องมือในการควบคุมการส่งเสริมการตลาดอาหารสำหรับทารกและเด็กเล็ก “พระราชบัญญัติควบคุมการส่งเสริมการตลาดอาหารสำหรับทารกและเด็กเล็ก พ.ศ. 2560” ที่เป็นกฎหมายซึ่งมีเจตนารมณ์มุ่งเน้นในการควบคุมการส่งเสริมการตลาดอาหารสำหรับทารกและเด็กเล็ก จึงไม่มีความซ้ำซ้อนกับกฎหมายอื่นในประเทศไทย

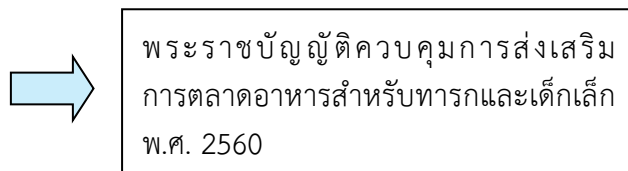
การพัฒนากฎหมายให้สอดคล้องกับหลักสากลและพันธกรณีระหว่างประเทศ

องค์การอนามัยโลก องค์การยูนิเซฟ และภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ได้ร่วมกันผลักดันให้เกิดข้อเสนอแนะระดับโลกเรียกว่า The international Code of Marketing of Breast-milk Substitutes ในปี พ.ศ. 2524 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้นานาชาติประเทศใช้เป็นเกณฑ์ขั้นต่ำในการควบคุมการส่งเสริมการตลาดผลิตภัณฑ์อาหารทารกและเด็กเล็กไม่ให้เกิดการโฆษณาและส่งเสริมการตลาดที่ขาดจริยธรรม การผลักดันพระราชบัญญัติควบคุมการส่งเสริมการตลาดอาหารสำหรับทารกและเด็กเล็ก พ.ศ. 2560 ของประเทศไทย โดยมีจุดเริ่มต้นภายหลังจากที่ประเทศไทยเข้าร่วมลงนามรับรอง CODE ในปี พ.ศ. 2524 กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุขได้นำหลักเกณฑ์ดังกล่าวมาเป็นแนวทางในการจัดทำ “หลักเกณฑ์ว่าด้วยการโฆษณาและจำหน่ายอาหารทดแทนนมแม่และผลิตภัณฑ์ที่เกี่ยวข้อง ฉบับที่ 1 พ.ศ. 2524” (ฉบับประเทศไทย) มีการปรับปรุงหลักเกณฑ์ว่าด้วยการโฆษณาฯ 2 ครั้ง ในปี พ.ศ. 2527 และปี พ.ศ. 2538 แต่ยังคงถือว่าหลักเกณฑ์ว่าด้วยการโฆษณาฯ ดังกล่าว ไม่ประสบความสำเร็จ เนื่องจากยังไม่มีบทลงโทษสำหรับผู้ฝ่าฝืน การส่งเสริมการตลาดอาหารสำหรับทารกและเด็กเล็กที่มุ่งเน้นเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายแม่และครอบครัวยังคงพบเห็นได้อย่างต่อเนื่อง แม่และครอบครัวได้รับข้อมูลที่ไม่เหมาะสม เกิดเป็นความเชื่อและมายาคติว่า “นมผสมดีเทียบเท่ากับนมแม่และใช้ทดแทนกันได้” เป็นผลให้อัตราการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวยังคงอยู่ในช่วง 6 เดือนแรก ของประเทศไทยอยู่ที่ร้อยละ 5.4 ในปี พ.ศ. 2548 ซึ่งถือว่าต่ำที่สุดในภูมิภาคเอเชีย ต่อมาในปี พ.ศ. 2551 กระทรวงสาธารณสุข โดยกรมอนามัย จึงได้ผลักดันให้เกิดการควบคุมการส่งเสริมการตลาดผลิตภัณฑ์อาหารสำหรับทารกและเด็กเล็กที่จริงจังขึ้น โดยการออกประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง หลักเกณฑ์ว่าด้วยการตลาดอาหารสำหรับทารกและเด็กเล็กและผลิตภัณฑ์ที่เกี่ยวข้อง พ.ศ. 2551” เมื่อวันที่ 1 กันยายน พ.ศ. 2551 จากการปรับปรุงหลักเกณฑ์ฯ มาตลอดตั้งแต่ปี พ.ศ. 2524 ถึง พ.ศ. 2551 เพื่อให้เหมาะสมและทันต่อกลยุทธ์การส่งเสริมการตลาด แต่ไม่เกิดผลสำเร็จและมีประสิทธิภาพในทางปฏิบัติเท่าที่ควร กรมอนามัยและภาคีเครือข่ายจึงได้ร่วมกันขับเคลื่อนในเวทีการประชุมสมัชชาสุขภาพแห่งชาติ เสนอคณะรัฐมนตรีขอให้กระทรวงสาธารณสุขผลักดันร่างกฎหมายเพื่อควบคุมการตลาดอาหารสำหรับทารกและเด็กเล็กและผลิตภัณฑ์ที่เกี่ยวข้อง คณะรัฐมนตรีเมื่อเดือนเมษายน พ.ศ. 2554 มีมติรับรองตามมติสมัชชาสุขภาพแห่งชาติ มอบหมายให้กระทรวงสาธารณสุขมีหน้าที่ดำเนินการผลักดันกฎหมายดังกล่าวจนกระทั่งประสบผลสำเร็จในปี พ.ศ. 2560 เมื่อมีการประกาศ “พระราชบัญญัติควบคุมการส่งเสริมการตลาดอาหารสำหรับทารกและเด็กเล็ก พ.ศ. 2560” ในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 10 กรกฎาคม พ.ศ. 2560 ให้กฎหมายเริ่มมีผลบังคับใช้ในวันที่ 8 กันยายน พ.ศ. 2560 เป็นต้นมา

กรอบแนวคิดการศึกษา

- (1) ความได้สัดส่วนระหว่างประโยชน์ที่ได้รับจากการบรรลุตามวัตถุประสงค์ของกฎหมายเทียบกับภาระของประชาชนและทรัพยากรที่ใช้ในการบังคับการตามกฎหมาย
- (2) สถิติการดำเนินคดีและการลงโทษอาญาตามกฎหมาย
- (3) ความสอดคล้องหรือการอนุวัติการตามพันธกรณีระหว่างประเทศที่ประเทศไทยต้องปฏิบัติตาม ภายใต้บังคับกฎหมายระหว่างประเทศ

บทที่ 3 วิธีการดำเนินงาน

ขอบเขตการศึกษา

กลุ่มตัวอย่างการศึกษาครั้งนี้ ประกอบไปด้วย พนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมาย บุคลากรด้านสาธารณสุข ผู้ประกอบการ และประชาชนทั่วไป

รูปแบบการศึกษา

1. การจัดประชุมรับฟังความคิดเห็นในลักษณะการสนทนากลุ่ม (Focus Group) จำนวน 30 คน
2. การจัดประชุมรับฟังความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญและผู้ที่เกี่ยวข้องในลักษณะการสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็น จำนวน 80 คน
3. การรับฟังความคิดเห็นในลักษณะการตอบแบบสอบถาม ผ่านระบบ Google Form จำนวน 358 คน
4. การรับฟังความคิดเห็นผ่านเว็บไซต์กลางทางกฎหมายสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา (www.law.go.th) จำนวน 184 คน

ระยะเวลาที่ดำเนินการ

เดือนมีนาคม 2565 - เดือนธันวาคม 2566

วิธีการศึกษา

การศึกษาในโครงการนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ด้วยการรับฟังความคิดเห็นผ่านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ การจัดประชุมรับฟังความคิดเห็น การสัมภาษณ์หรือการเชิญให้เข้าร่วมชี้แจงหรือแสดงความคิดเห็น ไปจนถึงการเก็บข้อมูลจากการทำแบบสอบถามผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับกฎหมายฉบับนี้ เพื่อมาประเมินผลการบังคับใช้พระราชบัญญัติควบคุมการส่งเสริมการตลาดอาหารสำหรับทารกและเด็กเล็ก พ.ศ. 2560 การศึกษานี้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ที่ได้มีการบัญญัติหลักการประเมินผลสัมฤทธิ์ของการใช้กฎหมายไว้ในหมวด 6 แนวนโยบายแห่งรัฐ ในมาตรา 77 โดยใช้พระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. 2562 และแนวทางการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย เป็นแนวทางในการศึกษาวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

1. ดำเนินการพัฒนาเครื่องมือแบบสอบถามความคิดเห็น จำนวน 1 ชุด ในหัวข้อ “แบบสอบถามเพื่อรับฟังความคิดเห็นต่อพระราชบัญญัติควบคุมการส่งเสริมการตลาดอาหารสำหรับทารกและเด็กเล็ก พ.ศ. 2560 (สำหรับพนักงานเจ้าหน้าที่/บุคลากรด้านสาธารณสุข)”

2. ดำเนินการพัฒนาเครื่องมือแบบสอบถามความคิดเห็น จำนวน 1 ชุด ในหัวข้อ “การรับฟังความคิดเห็นเพื่อประเมินผลสัมฤทธิ์ของ พ.ร.บ.นมผง 2560”

โดยรายละเอียดในแบบสอบถามความคิดเห็น ทั้ง 2 ชุด ในแต่ละส่วนนั้นจะประกอบไปด้วยรายการคำถาม ซึ่งจะแสดงรายละเอียดในภาคผนวก ก

การวิเคราะห์ข้อมูล

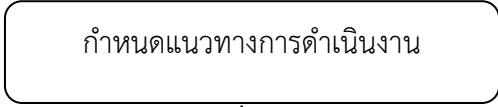
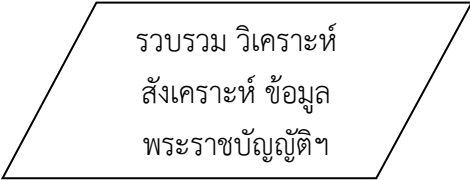
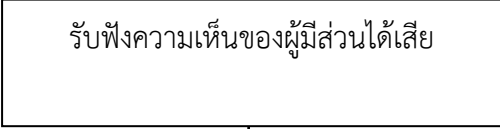
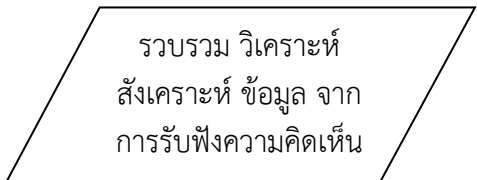
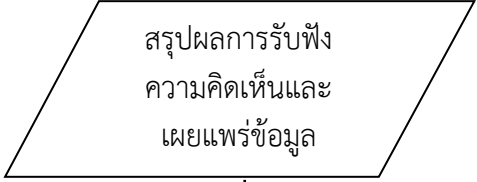
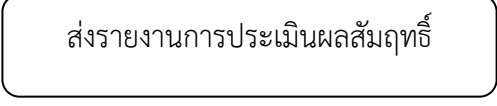
ใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงปริมาณ สถิติที่ใช้ คือ สถิติเชิงพรรณนา เพื่อประมวลข้อมูลเกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ของการบังคับใช้พระราชบัญญัติควบคุมการส่งเสริมการตลาดอาหารสำหรับทารกและเด็กเล็ก พ.ศ. 2560 โดย

1. วิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลพระราชบัญญัติควบคุมการส่งเสริมการตลาดอาหารสำหรับทารกและเด็กเล็ก พ.ศ. 2560 (ตัวบทกฎหมาย/ข้อมูลการบังคับใช้)
2. อภิปรายผลจากการรับฟังความคิดเห็น ทั้งจากการสอบถามในลักษณะการสนทนากลุ่ม (Focus Group) การสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และจากแบบสอบถามความคิดเห็น

ขั้นตอนการดำเนินงาน

ในการศึกษาครั้งนี้ มีการดำเนินงานตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้

ขั้นตอนการดำเนินงาน (Flow Chart)

ขั้นตอน	กิจกรรม
 <p>กำหนดแนวทางการดำเนินงาน</p>	ประชุมหารือร่วมกันเพื่อกำหนดกรอบแนวทางในการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย
 <p>รวบรวม วิเคราะห์ สังเคราะห์ ข้อมูล พระราชบัญญัติฯ</p>	ศึกษา รวบรวม วิเคราะห์ และสังเคราะห์ข้อมูลพระราชบัญญัติฯ
 <p>รับฟังความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้เสีย</p>	รับฟังความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้เสียต่อพระราชบัญญัติฯ ดังนี้ 1) รับฟังความคิดเห็นในลักษณะการสนทนากลุ่ม (Focus Group) 2) ประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อรับฟังความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญและผู้ที่เกี่ยวข้องในลักษณะการสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็น 3) รับฟังความคิดเห็นโดยแบบสอบถามความคิดเห็นผ่านระบบ Google Form 4) รับฟังความคิดเห็นผ่านเว็บไซต์ระบบกลางทางกฎหมายสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา (www.law.go.th)
 <p>รวบรวม วิเคราะห์ สังเคราะห์ ข้อมูล จาก การรับฟังความคิดเห็น</p>	รวบรวม วิเคราะห์ และสังเคราะห์ข้อมูลจากการรับฟังความคิดเห็นผู้มีส่วนได้เสียทั้งหมด
 <p>สรุปผลการรับฟัง ความคิดเห็นและ เผยแพร่ข้อมูล</p>	สรุปผลจากการรับฟังความคิดเห็น และเผยแพร่ผลการรับฟังความคิดเห็น
 <p>ส่งรายงานการประเมินผลสัมฤทธิ์</p>	จัดทำข้อมูล และส่งรายงานการประเมินผลสัมฤทธิ์พระราชบัญญัติควบคุมการส่งเสริมการตลาดอาหารสำหรับทารกและเด็กเล็ก พ.ศ. 2560

รายละเอียดขั้นตอนการดำเนินงาน

ขั้นตอนเตรียมการ

1. ประชุมหารือร่วมกับผู้รับผิดชอบงานพระราชบัญญัติฯ ของหน่วยงาน ประกอบไปด้วยนักวิชาการ นิติกร และผู้เชี่ยวชาญด้านกฎหมาย จำนวน 15 คน เมื่อวันที่ 23 พฤษภาคม 2565 ณ ห้องประชุมกลุ่มอนามัยแม่และเด็ก กรมอนามัย เพื่อร่วมกันกำหนดแนวทาง ขอบเขต และวิธีการในการดำเนินงาน ซึ่งแนวทาง ขอบเขต และวิธีการที่ต้องดำเนินงานจะต้องเป็นไปตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมาย และการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. 2562 ประกอบกับแนวทางการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย

2. ศึกษา รวบรวม วิเคราะห์ และสังเคราะห์ข้อมูลพระราชบัญญัติฯ ประกอบไปด้วย ตัวบทกฎหมาย (หมวดคำนิยาม หมวดคณะกรรมการ หมวดการควบคุมการส่งเสริมการตลาด หมวดพนักงานเจ้าหน้าที่ หมวดบทกำหนดโทษ) ข้อมูลการบังคับใช้กฎหมาย ตั้งแต่กฎหมายเริ่มมีผลบังคับใช้ เมื่อวันที่ 8 กันยายน 2560 จนถึงปัจจุบัน เพื่อนำข้อมูลเหล่านั้นมาจัดทำเนื้อหาแบบสอบถามสำหรับการประเมินผลสัมฤทธิ์และการรับฟังความคิดเห็นผู้มีส่วนได้เสีย

3. ประชุมหารือร่วมกับผู้รับผิดชอบงานพระราชบัญญัติฯ ประกอบไปด้วยนักวิชาการ นิติกร และผู้เชี่ยวชาญด้านกฎหมาย ด้านการตลาด จำนวน 15 คน เมื่อวันที่ 7 มิถุนายน 2565 ณ ห้องประชุมกลุ่มอนามัยแม่และเด็ก กรมอนามัย เพื่อกำหนดแนวทาง วิธีการ และกลุ่มเป้าหมายในการรับฟังความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้เสียต่อพระราชบัญญัติฯ ซึ่งกลุ่มเป้าหมายในการรับฟังความคิดเห็น ประกอบไปด้วย

- พนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมาย และบุคลากรสาธารณสุขในสังกัดกรมอนามัย ที่รับผิดชอบงานพระราชบัญญัติฯ

- พนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมาย และบุคลากรสาธารณสุขในสังกัดสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดทั่วประเทศที่รับผิดชอบงานพระราชบัญญัติฯ

- พนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมาย และบุคลากรด้านสาธารณสุขในสังกัดกรุงเทพมหานครที่รับผิดชอบงานพระราชบัญญัติฯ

- ผู้ประกอบการเกี่ยวกับอาหารสำหรับทารกและเด็กเล็ก

- ประชาชนทั่วไป

โดยมีการกำหนดวิธีการรับฟังความคิดเห็นในรูปแบบ ดังนี้

- การสนทนากลุ่ม (Focus Group)

- การประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อรับฟังความคิดเห็น

- การรับฟังความคิดเห็นผ่านระบบ Google Form

- การรับฟังความคิดเห็นผ่านเว็บไซต์ระบบกลางทางกฎหมาย (www.law.go.th)

ขั้นตอนการดำเนินงาน

1. จัดประชุมรับฟังความคิดเห็นในลักษณะการสนทนากลุ่ม (Focus Group) เมื่อวันที่ 24 มิถุนายน 2565 ณ ห้องประชุมสำนักส่งเสริมสุขภาพ กรมอนามัย โดยผู้เข้าร่วมประชุมประกอบด้วยบุคลากรด้านสาธารณสุข นิติกร ผู้เชี่ยวชาญด้านการตลาด และพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติฯ จำนวนรวม 30 คน

2. จัดประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อรับฟังความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญและผู้ที่เกี่ยวข้องในลักษณะการสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็น เมื่อวันที่ 22 กรกฎาคม 2565 ณ โรงแรม ทีเค พาเลซ แอนด์ คอนเวนชัน กรุงเทพมหานคร โดยผู้เข้าร่วมประชุมประกอบด้วยบุคลากรด้านสาธารณสุข นิติกร พนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมาย เครือข่ายภาครัฐและเอกชน จำนวนรวม 80 คน

3. รับฟังความคิดเห็นโดยแบบสอบถามความคิดเห็น ผ่านระบบ Google Form ในกลุ่มพนักงานเจ้าหน้าที่ และบุคลากรด้านสาธารณสุข จากศูนย์อนามัยภายใต้สังกัดกรมอนามัย พนักงานเจ้าหน้าที่ และบุคลากรด้านสาธารณสุข สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดทั่วประเทศ และพนักงานเจ้าหน้าที่ และบุคลากรด้านสาธารณสุข ในสังกัดกรุงเทพมหานคร ระหว่างเดือนพฤศจิกายน 2565 – เดือนมีนาคม 2566 โดยมีผู้ตอบแบบสอบถามความคิดเห็นฯ จำนวนรวมทั้งสิ้น 358 คน ซึ่งได้มีการจัดทำแบบสอบถามความคิดเห็นจำนวน 1 ชุด ในหัวข้อ “แบบสอบถามเพื่อรับฟังความคิดเห็นต่อพระราชบัญญัติควบคุมการส่งเสริมการตลาดอาหารสำหรับทารกและเด็กเล็ก พ.ศ. 2560 (สำหรับพนักงานเจ้าหน้าที่/บุคลากรด้านสาธารณสุข)” (แสดงในภาคผนวก ก) ประกอบด้วย 7 ข้อคำถาม ดังนี้

- 1) ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรกับการบังคับใช้กฎหมายฉบับนี้
- 2) ท่านคิดว่าสาระสำคัญของกฎหมายฉบับนี้มีความเหมาะสมตามสภาพการณ์ปัจจุบันหรือไม่ หากไม่เหมาะสมเพราะเหตุใด
- 3) ท่านคิดว่ากฎหมายฉบับนี้สามารถควบคุมการส่งเสริมการตลาดอาหารสำหรับทารกและเด็กเล็ก ได้อย่างมีประสิทธิภาพหรือไม่ อย่างไร
- 4) ท่านคิดว่ากฎหมายฉบับนี้มีอุปสรรคและปัญหาในการปฏิบัติงาน หรือไม่ อย่างไร หากมีควรแก้ไขอย่างไรให้เหมาะสม
- 5) ท่านคิดว่า อำนาจหน้าที่และจำนวนของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายฉบับนี้เหมาะสมและสอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบันแล้วหรือไม่ เพราะเหตุใด
- 6) ท่านคิดว่าบทลงโทษผู้กระทำความผิดตามกฎหมายฉบับนี้ มีความเหมาะสมหรือไม่ หากไม่เหมาะสมควรต้องปรับปรุงแก้ไขอย่างไร ให้เหมาะสม
- 7) ท่านคิดว่าพระราชบัญญัติควบคุมการส่งเสริมการตลาดอาหารสำหรับทารกและเด็กเล็ก พ.ศ. 2560 สมควรปรับปรุงแก้ไขหรือไม่ หากสมควร ต้องปรับปรุงแก้ไขในส่วนใด หรือมาตราใดบ้าง เพราะเหตุใด

4. รับฟังความคิดเห็นผ่านเว็บไซต์ระบบกลางทางกฎหมายสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา (www.law.go.th) ระหว่างวันที่ 25 เมษายน – 8 มิถุนายน 2566 ได้มีการจัดทำแบบสอบถามความคิดเห็น จำนวน 1 ชุด ในหัวข้อ “การรับฟังความเห็นเพื่อประเมินผลสัมฤทธิ์ของ พ.ร.บ.นมผง 2560” (แสดงในภาคผนวก ก) ประกอบด้วย 7 ข้อคำถาม ดังนี้

- 1) ท่านเห็นด้วยกับวัตถุประสงค์ของ พ.ร.บ.นี้ ที่มีเจตนารมณ์เพื่อควบคุมแนวทางการส่งเสริมการตลาดอาหารสำหรับทารกและเด็กเล็กให้ไปอย่างเหมาะสม เพื่อให้แม่และครอบครัวได้รับข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องและเพียงพอเกี่ยวกับอาหารสำหรับทารกและเด็กเล็ก เพื่อปกป้องสิทธิและสุขภาพของทารกและเด็กเล็กให้ได้รับอาหารที่ดีที่สุด
- 2) (สำหรับประชาชนทั่วไป) ท่านคิดว่าการควบคุมการส่งเสริมการตลาดอาหารสำหรับทารกและเด็กเล็กในกฎหมายฉบับนี้ เป็นประโยชน์หรือมีผลกระทบต่อการใช้ดุลยพินิจที่เป็นทารกหรือเด็กเล็กของท่าน หรือสร้างอุปสรรคในการดำเนินชีวิตของท่านหรือไม่
- 3) ท่านคิดว่าสาระสำคัญของกฎหมายฉบับนี้ที่ควบคุมการส่งเสริมการตลาดอาหารสำหรับทารก (นมสูตร 1 และสูตร 2) อาหารสำหรับเด็กเล็ก และอาหารเสริมสำหรับทารกมีความเหมาะสมตามสภาพการณ์ปัจจุบันหรือไม่
- 4) (สำหรับประชาชนทั่วไป) เนื่องจากกฎหมายฉบับนี้เป็นกฎหมายที่ควบคุมการส่งเสริมการตลาด ซึ่งรวมถึงการควบคุม การโฆษณาและการกำหนดวิธีการให้ข้อมูลผลิตภัณฑ์อาหารสำหรับทารกและเด็กเล็ก ท่านคิดว่าเป็นการปิดกั้นการได้รับข้อมูลผลิตภัณฑ์อาหารสำหรับทารกและเด็กเล็กสำหรับท่าน หรือไม่

5) (สำหรับผู้ประกอบการ) ในฐานะที่ท่านเป็นผู้ประกอบการ (ผู้ผลิต/ผู้นำเข้า/ผู้จำหน่าย หรือตัวแทน) กฎหมายฉบับนี้เป็นอุปสรรคหรือเป็นปัญหาในการประกอบกิจการ หรือการดำเนินงานของท่าน หรือไม่

6) ท่านคิดว่าบทลงโทษผู้กระทำความผิดตามกฎหมายฉบับนี้ มีความเหมาะสมหรือไม่ หากไม่เหมาะสมควรต้องปรับปรุงแก้ไขอย่างไร

7) ท่านคิดว่าพระราชบัญญัติควบคุมการส่งเสริมการตลาดอาหารสำหรับทารกและเด็กเล็ก พ.ศ. 2560 สมควรปรับปรุงแก้ไขหรือไม่ หากสมควร ต้องปรับปรุงแก้ไขในส่วนใด หรือมาตราใดบ้าง

ซึ่งข้อความทั้ง 7 ข้อ มีการแยกคำถามเพื่อรับฟังความคิดเห็นต่อพระราชบัญญัติควบคุมการส่งเสริมการตลาดอาหารสำหรับทารกและเด็กเล็ก พ.ศ. 2560 สำหรับประชาชนทั่วไป พนักงานเจ้าหน้าที่หรือบุคลากร ด้านสาธารณสุข และผู้ประกอบการ ซึ่งมีผู้ตอบแบบสอบถามฯ จำนวนรวมทั้งสิ้น 184 คน

ขั้นตอนการสรุปผล

1. รวบรวม วิเคราะห์ และสังเคราะห์ข้อมูลจากการรับฟังความคิดเห็นผู้มีส่วนได้เสียจากกิจกรรม ทั้ง 4 ครั้ง และนำมาจัดทำรายงานการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย ตามแบบแนบท้าย 1 ที่สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกากำหนด (แสดงในภาคผนวก ข)

2. เผยแพร่ผลสรุปจากการรับฟังความคิดเห็น ผ่านเว็บไซต์กลางทางกฎหมายสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา (www.law.go.th)

3. จัดทำและส่งรายงานการประเมินผลสัมฤทธิ์พระราชบัญญัติควบคุมการส่งเสริมการตลาดอาหารสำหรับทารกและเด็กเล็ก พ.ศ. 2560 ให้แก่สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การอภิปรายผลการศึกษาเชิงลึก

ข้อมูลจากการรับฟังความคิดเห็นผู้มีส่วนได้เสียต่อพระราชบัญญัติควบคุมการส่งเสริมการตลาดอาหารสำหรับทารกและเด็กเล็ก พ.ศ. 2560 จากกิจกรรมทั้ง 4 ครั้ง สามารถสรุปข้อมูลโดยสังเขป ได้ดังนี้

1. การรับฟังความคิดเห็นในลักษณะการสนทนากลุ่ม (Focus Group) เมื่อวันที่ 24 มิถุนายน 2565 สำนักส่งเสริมสุขภาพ กรมอนามัย ในฐานะหน่วยงานผู้รับผิดชอบพระราชบัญญัติควบคุมการส่งเสริมการตลาดอาหารสำหรับทารกและเด็กเล็ก พ.ศ. 2560 ได้จัดการประชุมรับฟังความคิดเห็นในลักษณะการสนทนากลุ่ม (Focus Group) ณ ห้องประชุมสำนักส่งเสริมสุขภาพ กรมอนามัย โดยผู้เข้าร่วมประชุมประกอบด้วยบุคลากรด้านสาธารณสุข นิตกร ผู้เชี่ยวชาญด้านการตลาด และพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติ จำนวนรวม 30 คน สามารถสรุปข้อคิดเห็นต่อการบังคับใช้พระราชบัญญัติควบคุมการส่งเสริมการตลาดอาหารสำหรับทารกและเด็กเล็ก พ.ศ. 2560 ได้ดังนี้

ปัญหาในการบังคับใช้กฎหมาย

- ความรู้ ความเข้าใจในกฎหมายของพนักงานเจ้าหน้าที่ ความไม่มั่นใจของพนักงานเจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติงาน

- การเพิกเฉยของบุคลากรที่เป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติงาน เนื่องจากเกรงว่าจะเกิดปัญหาในพื้นที่ จึงทำให้เพิกเฉยต่อการบังคับใช้กฎหมาย รวมทั้งไม่มีการประสานงานกันระหว่างฝ่ายวิชาการและฝ่ายกฎหมายในหน่วยงาน ทำให้ไม่เกิดการปฏิบัติงานหรือบังคับใช้กฎหมายในพื้นที่

- เทคนิคทางการตลาดที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ทำให้พนักงานเจ้าหน้าที่ไม่เท่าทันการตลาดใหม่ๆ ที่เกิดขึ้น

ปัญหาในตีบทกฎหมาย

- พนักงานเจ้าหน้าที่แต่ละคนมีศักยภาพไม่เท่ากัน แม้กระทั่งพนักงานเจ้าหน้าที่ที่เป็นนิตกรทำให้เกิดความยากในการใช้ดุลยพินิจตามที่กฎหมายกำหนดไว้

- พยานหลักฐาน ที่ต้องใช้ในการประกอบการตัดสินใจชี้มูลการกระทำความผิดมีความยากในการทำความเข้าใจ และโทษปรับรายวัน ยังมีอัตราน้อยเกินไป ควรมีการปรับให้เหมาะสมกับสภาพการณ์ ในปัจจุบัน

- ความสำคัญของกฎหมายในมุมมองของประชาชนค่อนข้างน้อย และยังมีประชาชนจำนวนมากที่ยังไม่รับรู้รับทราบถึงการมีกฎหมายฉบับนี้ เนื่องจากผลกระทบของกฎหมายยังไม่ชัดเจนในมุมมองต่อประชาชน ควรสร้างความรู้ ความเข้าใจให้กับประชาชนเกี่ยวกับกฎหมายฉบับนี้

2. การรับฟังความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญและผู้ที่เกี่ยวข้องในลักษณะการสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็น เมื่อวันที่ 22 กรกฎาคม 2565 สำนักส่งเสริมสุขภาพ กรมอนามัย ในฐานะหน่วยงานผู้รับผิดชอบพระราชบัญญัติควบคุมการส่งเสริมการตลาดอาหารสำหรับทารกและเด็กเล็ก พ.ศ. 2560 ได้จัดประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาและขับเคลื่อนการบังคับใช้พระราชบัญญัติควบคุมการส่งเสริมการตลาดอาหารสำหรับทารกและเด็กเล็ก พ.ศ. 2560 ณ โรงแรม ทีเค พาเลซ แอนด์ คอนเวนชัน กรุงเทพมหานคร โดยผู้เข้าร่วมประชุมประกอบด้วยบุคลากรด้านสาธารณสุข นิตกร พนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติ เครือข่ายภาคีรัฐและเอกชน จำนวนรวม 80 คน โดยมีรายละเอียดในการประชุมดังนี้

วัตถุประสงค์การประชุม

“พระราชบัญญัติควบคุมการส่งเสริมการตลาดอาหารสำหรับทารกและเด็กเล็ก พ.ศ. 2560” เริ่มมีผลบังคับใช้ มาตั้งแต่วันที่ 8 กันยายน พ.ศ. 2560 รวมระยะเวลาที่กฎหมายมีผลบังคับใช้จนถึงปัจจุบัน เป็นเวลาระยะกว่า 5 ปีแล้ว โดยมีวัตถุประสงค์สำคัญ คือ การควบคุมการส่งเสริมการตลาดอาหารสำหรับทารกและ

เด็กเล็กให้เป็นไปอย่างเหมาะสม สอดคล้องกับมาตรฐานสากล เพื่อปกป้องสิทธิและสุขภาพของทารกและเด็กเล็กทุกคน ให้ได้รับอาหารที่ดีและเหมาะสมที่สุด ผ่านการปกป้องแม่และครอบครัวให้ได้รับข้อมูลที่ถูกต้องเกี่ยวกับอาหารสำหรับทารกและเด็กเล็ก แต่จากการสำรวจ การวิจัย และรวบรวมข้อมูล พบว่าการส่งเสริมการตลาดอาหารสำหรับทารกและเด็กเล็กภายหลังจากที่กฎหมายมีผลบังคับใช้ มีวิธีการ ช่องทาง และเครื่องมือในการส่งเสริมการตลาดที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว จากปี พ.ศ. 2560 ก่อนที่กฎหมายจะมีผลบังคับใช้

การประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายตาม มาตรา ๗๗ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยที่ให้กระทำอย่างน้อยทุก 5 ปี นับแต่วันที่กฎหมายนั้นมีผลบังคับใช้ หรือทุกรอบระยะเวลาอื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง จึงมีความจำเป็นที่จะต้องดำเนินการเพื่อเป็นการประเมินผลที่เกิดขึ้นจากการบังคับใช้กฎหมายว่าได้ผลตรงตามวัตถุประสงค์ของการตรากฎหมายนั้นมากน้อยเพียงใด คำนึงถึงภาระที่เกิดขึ้นแก่รัฐบาลหรือประชาชนหรือไม่ มีผลกระทบอื่นอันก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมแก่ประชาชนมากน้อยเพียงใด ลดความซ้ำซ้อนและขัดแย้งกันของกฎหมาย ลดความเหลื่อมล้ำและสร้างความเป็นธรรมในสังคม รวมไปถึงเพื่อให้มีกฎหมายเพียงพอที่จำเป็น โดยอาจยกเลิกหรือปรับปรุงกฎหมายที่หมดความจำเป็น ล้าสมัย หรือไม่สอดคล้องกับสภาพการณ์ หรือที่เป็นอุปสรรคต่อการดำรงชีวิตหรือการประกอบอาชีพเพื่อไม่ให้เป็นการกระทบแก่ประชาชน ซึ่งในการประเมินผลสัมฤทธิ์ต้องดำเนินการโดยรับฟังความคิดเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งต้องมีการตรวจสอบเนื้อหาของกฎหมายประกอบกัน

ความก้าวหน้าการขับเคลื่อนกฎหมาย

สำนักส่งเสริมสุขภาพ กรมอนามัย ในฐานะหน่วยงานผู้รับผิดชอบพระราชบัญญัติควบคุมการส่งเสริมการตลาดอาหารสำหรับทารกและเด็กเล็ก พ.ศ. 2560 ได้มีการดำเนินงานเพื่อขับเคลื่อนพระราชบัญญัติฯ ในด้านต่างๆ ดังนี้

1. การสื่อสารและเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับพระราชบัญญัติควบคุมการส่งเสริมการตลาดอาหารสำหรับทารกและเด็กเล็ก พ.ศ. 2560 กรมอนามัย โดยสำนักส่งเสริมสุขภาพและศูนย์สื่อสารสาธารณะเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับพระราชบัญญัติฯ ผ่านช่องทางเว็บไซต์และ Facebook กรมอนามัยและสำนักส่งเสริมสุขภาพ (www.milkcode.anamai.moph.go.th) และมีการร่วมมือกับบริษัทช้อปปี้ (ประเทศไทย) จำกัด ในฐานะผู้ประกอบการแพลตฟอร์มอีคอมเมิร์ซ Shopee ให้จัดทำข้อมูลเงื่อนไข และข้อกำหนดในการจำหน่ายนมผงสำหรับทารกและเด็กเล็ก ซึ่งเป็นผลิตภัณฑ์ที่กฎหมายควบคุมในศูนย์การเรียนรู้ผู้ขาย (Seller Education Shopee) ที่เป็นแหล่งรวบรวมนโยบายการขายสินค้าที่ถูกต้องบน Shopee พร้อมให้คำแนะนำการลงขายสินค้าที่ถูกต้องและมีประสิทธิภาพ เพื่อให้ผู้จำหน่ายนมผงสำหรับทารกและเด็กเล็กดำเนินการจำหน่ายนมผงในช่องทางออนไลน์ได้อย่างถูกต้องตามที่กฎหมายกำหนด

2. จัดทำหลักเกณฑ์ แนวทางและคู่มือ กรมอนามัยได้จัดทำคู่มือคำอธิบายเพิ่มเติม เพื่อเป็นสื่อประกอบการสร้างการรับรู้และความเข้าใจแก่ประชาชนและเป็นแนวทางในการดำเนินงานของพนักงานเจ้าหน้าที่

3. การพัฒนาศักยภาพพนักงานเจ้าหน้าที่และบุคลากรที่เกี่ยวข้องในด้านการเฝ้าระวังการละเมิดพระราชบัญญัติควบคุมการส่งเสริมการตลาดอาหารสำหรับทารกและเด็กเล็ก พ.ศ. 2560 สำนักส่งเสริมสุขภาพ กรมอนามัย ได้ดำเนินการอบรมเพื่อพัฒนาศักยภาพพนักงานเจ้าหน้าที่และบุคลากรที่เกี่ยวข้องมาอย่างต่อเนื่องนับตั้งแต่กฎหมายมีผลใช้บังคับ ทั้งนี้ ได้จัดทำโปรแกรม e-learning พระราชบัญญัติควบคุมการส่งเสริมการตลาดอาหารสำหรับทารกและเด็กเล็ก พ.ศ. 2560 เพื่ออบรมพัฒนาความรู้และทักษะแก่พนักงานเจ้าหน้าที่และบุคลากรที่เกี่ยวข้องในด้านการเฝ้าระวังการละเมิดพระราชบัญญัติ เพื่อนำความรู้และทักษะที่ได้รับไปใช้ในการดำเนินงานเฝ้าระวังการ ละเมิด และการบังคับใช้กฎหมายอย่างมีประสิทธิภาพ

4. การสร้างระบบสนับสนุน สำนักส่งเสริมสุขภาพ กรมอนามัย ได้จัดทำโปรแกรมบัตรพนักงานเจ้าหน้าที่ เพื่อจัดเก็บข้อมูลพนักงานเจ้าหน้าที่ และออกบัตรประจำตัวพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งถูกแต่งตั้งตามพระราชบัญญัติควบคุมการส่งเสริมการตลาดอาหารสำหรับทารกและเด็กเล็ก พ.ศ. 2560 สามารถใช้งานผ่านเว็บไซต์ <http://mccard.anamai.moph.go.th>

อภิปราย “ประเมินผลสัมฤทธิ์ของพระราชบัญญัติควบคุมการส่งเสริมการตลาดอาหารสำหรับทารกและเด็กเล็ก พ.ศ. 2560” ตามมาตรา 77 ของรัฐธรรมนูญ แบ่งเป็น 4 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่ 1 พนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติฯ

กลุ่มที่ 2 บุคลากรด้านสาธารณสุข

กลุ่มที่ 3 นิติกร

กลุ่มที่ 4 ภาคประชาชนสามารถ

ซึ่งสามารถสรุปข้อคิดเห็นต่อการบังคับใช้พระราชบัญญัติควบคุมการส่งเสริมการตลาดอาหารสำหรับทารกและเด็กเล็ก พ.ศ. 2560 ได้ดังนี้

- ควรมีการสร้างการมีส่วนร่วมกับหน่วยงานภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง เช่น กระทรวงมหาดไทย กระทรวงพาณิชย์ เพื่อให้รับรู้ รับทราบ และดำเนินงานขับเคลื่อนในทุกมิติร่วมกัน

- มีการพัฒนาบูรณาการแนวทางการเฝ้าระวังการละเมิดอย่างเป็นรูปธรรม

- มีการกำหนดกรอบอัตราในแต่ละระดับของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติฯ เพื่อไม่ให้มีจำนวนที่เฟ้อเกินไป และเป็นจำนวนที่สามารถปฏิบัติงานได้จริง

- ควรมีการพัฒนาศักยภาพส่งเสริมทักษะให้กับพนักงานเจ้าหน้าที่สม่ำเสมอ เพราะพนักงานเจ้าหน้าที่บางส่วนยังขาดความรู้ ความสามารถ และความเชื่อมั่นในอำนาจหน้าที่ของตนเอง ทำให้การปฏิบัติหน้าที่ไม่มีประสิทธิภาพ

- ควรปรับปรุงโทษในพระราชบัญญัติฯ ให้เหมาะสม เพื่อให้สามารถป้องปรามการกระทำผิดได้

- ควรให้มีการกระจายอำนาจ การวินิจฉัย การเปรียบเทียบปรับ ให้กับพื้นที่ในการดำเนินการในพื้นที่ตนเอง

- ควรมีการสื่อสาร ประชาสัมพันธ์ ไปยังภาคประชาชนให้มากขึ้น เนื่องจากการรับรู้เกี่ยวกับพระราชบัญญัติฯ ในปัจจุบันยังน้อยมาก อาจมีการประชาสัมพันธ์ผ่านช่องทางมีเดียต่างๆ เผยแพร่สื่อสารในรูปแบบที่เข้าใจได้ง่าย และหลากหลาย

3. การรับฟังความคิดเห็นโดยแบบสอบถามความคิดเห็น ผ่านระบบ Google Form ระหว่างเดือน พฤศจิกายน 2565 – เดือนมีนาคม 2566 กรมอนามัย โดยสำนักส่งเสริมสุขภาพ ได้ดำเนินการรับฟังความคิดเห็นเพื่อประเมินผลสัมฤทธิ์ของพระราชบัญญัติควบคุมการส่งเสริมการตลาดอาหารสำหรับทารกและเด็กเล็ก พ.ศ. 2560 พนักงานเจ้าหน้าที่ และบุคลากรด้านสาธารณสุข จากศูนย์อนามัย ภายใต้สังกัดกรมอนามัย พนักงานเจ้าหน้าที่ และบุคลากรด้านสาธารณสุข สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดทั่วประเทศ และพนักงานเจ้าหน้าที่ และบุคลากรด้านสาธารณสุขในสังกัดกรุงเทพมหานคร ระหว่างเดือนพฤศจิกายน 2565 – เดือนมีนาคม 2566 ซึ่งได้มีการจัดทำแบบสอบถามความคิดเห็น จำนวน 1 ชุด คือ “แบบสอบถามเพื่อรับฟังความคิดเห็นต่อพระราชบัญญัติควบคุมการส่งเสริมการตลาดอาหารสำหรับทารกและเด็กเล็ก พ.ศ. 2560 (สำหรับพนักงานเจ้าหน้าที่/บุคลากรด้านสาธารณสุข)” โดยสอบถามความคิดเห็นผ่านระบบ Google Form มีผู้ตอบแบบสอบถามฯ จำนวนรวมทั้งสิ้น 358 คน

วิธี/ช่องทางการรับฟัง	พนักงานเจ้าหน้าที่ (คน)	บุคลากรด้าน สาธารณสุข (คน)	จำนวนรวม (คน)
แบบสอบถามเพื่อรับฟังความคิดเห็นต่อพระราชบัญญัติควบคุมการส่งเสริมการตลาดอาหารสำหรับทารกและเด็กเล็ก พ.ศ. 2560 (สำหรับพนักงานเจ้าหน้าที่/บุคลากรด้านสาธารณสุข) ผ่านระบบ Google Form	52	306	358

จากการรับฟังความคิดเห็นในการประเมินผลสัมฤทธิ์ของพระราชบัญญัติดังกล่าวทั้งในส่วนของพนักงานเจ้าหน้าที่ และบุคลากรด้านสาธารณสุข เมื่อนำมาวิเคราะห์แล้วสามารถสรุปความคิดเห็นในประเด็นหลักที่สำคัญที่มีต่อกฎหมายฉบับนี้ ได้ดังนี้

- เห็นด้วยกับการบังคับใช้กฎหมาย แต่ในทางปฏิบัติยังมีการดำเนินการได้ไม่เต็มประสิทธิภาพ เนื่องจากเจ้าหน้าที่ขาดความมั่นใจในการลงพื้นที่ การตรวจเฝ้าระวังการละเมิดเชิงรุก การยึดอายุดีเอกสาร หลักฐานการกระทำผิด ปัญหาที่บุคลากรสาธารณสุขกระทำผิดแต่ไม่ได้รับโทษ รวมไปถึงปัญหาความล่าช้าในการรายงานการกระทำผิดของคณูรัจัก เพื่อร่วมงาน หรือผู้บังคับบัญชา

- การบังคับใช้กฎหมายนี้ยังทำได้ไม่เต็มประสิทธิภาพ เนื่องจากการส่งเสริมการตลาดอาหารสำหรับทารกและเด็กเล็กยังเกิดผลประโยชน์ในกลุ่มบุคลากรสาธารณสุขบางกลุ่ม

- สาระสำคัญของกฎหมายฉบับนี้เหมาะสมกับปัจจุบัน เนื่องจากกฎหมายฉบับนี้มุ่งเน้นการควบคุมการตลาด เพื่อปกป้องสุขภาพของทารกและเด็กเล็ก รวมถึงคุ้มครองการดำเนินงานของบุคลากรสาธารณสุขไม่ให้ถูกแทรกแซง ซึ่งจำเป็นอย่างยิ่งในสถานการณ์ปัจจุบัน

- กฎหมายฉบับนี้เหมาะสมกับปัจจุบัน แต่ยังมีช่องโหว่ของกฎหมาย เนื่องจากกลยุทธ์การตลาดของผู้ประกอบการมีวิธีการเปลี่ยนแปลงไปกว่าแต่ก่อนกฎหมายมีผลบังคับใช้ และมีช่องทางที่หลากหลายโดยอาศัยช่องโหว่ของกฎหมาย ควรมีมาตรการเพื่อบังคับการกับช่องทางดังกล่าว

- กฎหมายฉบับนี้สามารถควบคุมการส่งเสริมการตลาดได้ในระดับหนึ่ง แต่ยังไม่ครอบคลุม โดยเฉพาะในเรื่องการส่งเสริมการตลาดผ่านช่องทางออนไลน์ การยกเว้นโทษให้กับบุคลากรด้านสาธารณสุขก็ยิ่งถือว่าเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้การควบคุมการส่งเสริมการตลาดไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอ

- การบังคับใช้กฎหมายฉบับนี้ยังไม่ค่อยมีประสิทธิภาพเท่าที่ควร ควรมีการบังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัด และสื่อสารต่อสังคมให้ชัดเจน สื่อมวลชนควรมีส่วนร่วมในการสื่อสารประชาสัมพันธ์ให้สังคมเข้าใจกฎหมายมากขึ้น

- อำนาจหน้าที่และจำนวนของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายฉบับนี้ ยังไม่เหมาะสม ควรปรับให้บุคลากรระดับปฏิบัติการซึ่งเป็นบุคคลที่ปฏิบัติงานจริงในพื้นที่ สามารถเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ได้ตามที่กฎหมายกำหนด

- อำนาจหน้าที่และจำนวนของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายฉบับนี้เหมาะสม แต่ยังคงต้องสร้างความมั่นใจ/ความรู้/ความเข้าใจต่อกฎหมายให้กับพนักงานเจ้าหน้าที่เพิ่มมากขึ้น เนื่องจากบุคลากรสาธารณสุขที่เกี่ยวข้องบางส่วนยังไม่ได้รับการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายนี้ ทำให้ยังไม่เข้าใจกฎหมาย

- บทลงโทษผู้กระทำความผิดตามกฎหมายฉบับนี้ มีความเหมาะสมกับผู้ประกอบการรายย่อย แต่ผู้ประกอบการรายใหญ่โทษยังถือว่าเบาเกินไป ไม่สัมพันธ์กับรายได้ที่ได้รับจากขายผลิตภัณฑ์อาหารสำหรับทารกและเด็กเล็ก

- อัตราโทษปรับไม่เหมาะสมกับการบังคับใช้กับผู้ประกอบการรายใหญ่ เนื่องจากอัตราค่าปรับตามกฎหมายไม่สอดคล้องกับรายได้ของผู้กระทำความผิด อาจส่งผลให้ผู้กระทำความผิดไม่เกรงต่อกฎหมาย เห็นควรให้มีการแก้บทกำหนดโทษหรือมีการปรับรูปแบบการเปรียบเทียบปรับให้เหมาะสมมากขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. ควรปรับปรุงแก้ไขในเรื่องของ “พนักงานเจ้าหน้าที่” ให้บุคลากรระดับตั้งแต่ปฏิบัติการสามารถเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายได้ เพื่อลดปัญหาการสับเปลี่ยน โยกย้าย หรือขาดแคลนผู้ปฏิบัติงาน

2. ควรปรับปรุงสาระบัญญัติของกฎหมาย เพื่อให้ครอบคลุมผู้กระทำความผิดซึ่งเป็นเจ้าของแพลตฟอร์มออนไลน์ต่างๆ ที่มีการทำการตลาด โฆษณา อาหารสำหรับทารกและเด็กเล็ก ผ่านช่องทางแพลตฟอร์มตนเองได้รับโทษหากมีการกระทำความผิดตามกฎหมาย

3. ควรปรับปรุงแก้ไขสาระบัญญัติ เรื่องการห้ามการส่งเสริมการตลาดอาหารสำหรับทารกและเด็กเล็ก โดยกำหนดอายุเด็กเป็นเกณฑ์ (ห้ามส่งเสริมการตลาดนมผงกับเด็กอายุต่ำกว่า 1 ปี) เนื่องจากยังมีการทับซ้อนของสูตรนมผงกับอายุเด็กที่มีการกำหนดในปัจจุบัน และควรมีบทลงโทษด้านวินัยสำหรับข้าราชการที่มีการละเมิดพระราชบัญญัติฯ นี้

4. พิจารณาปรับแก้ไขใน หมวด 4 บทกำหนดโทษ

5. แก้ไขกฎกระทรวงตามมาตรา 21 (สนับสนุนการจัดประชุม อบรม) และประกาศที่เกี่ยวข้อง

6. แก้ไขมาตรา 15 ให้มีความชัดเจน เนื่องจากมีปัญหาในการตีความ/การใช้ดุลพินิจ ในอนาคตอาจเกิดปัญหาได้

7. ควรปรับปรุงแบบฟอร์มการปรับรายวัน/รายละเอียดการปรับรายวัน/แบบฟอร์มหนังสือร้องเรียน ความชัดเจนของเรื่องฉลาก ความแตกต่าง/ไม่แตกต่างของฉลาก โดยออกเป็นอนุบัญญัติ

8. ควรมุ่งเน้นในเรื่องการอบรม/พัฒนาศักยภาพในการบังคับใช้กฎหมายของพนักงานเจ้าหน้าที่ให้เกิดประสิทธิภาพ

9. ควรมีการสื่อสารประชาสัมพันธ์ และสร้างความรู้ความเข้าใจ องค์กรความรู้เกี่ยวกับกฎหมายฉบับนี้ให้มากขึ้น จัดทำสื่อประชาสัมพันธ์สำหรับประชาชนทั่วไปให้รับรู้ และเป็นสื่อที่เข้าใจได้ง่าย

10. ควรเพิ่มช่องทางการเข้าถึงข้อมูลแก่ประชาชนทั่วไป เนื่องจากในปัจจุบันมีการส่งเสริมการตลาดอาหารทารกและเด็กเล็กในหลายช่องทาง หากประชาชนมีความรู้เกี่ยวกับกฎหมายนี้และมีช่องทางแจ้งการละเมิด จะช่วยให้การดำเนินงานของพนักงานเจ้าหน้าที่ทำได้ครอบคลุมมากขึ้น

11. เสนอให้มีการตั้งทีมเฉพาะกิจเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ในการดำเนินงานตามกฎหมายนี้ ตัวอย่างเช่น เจ้าหน้าที่การละเมิดลิขสิทธิ์ ซึ่งหากมีทีมเฉพาะกิจเช่นนี้จะไม่จำเป็นต้องใช้บุคลากรด้านสาธารณสุขในพื้นที่ซึ่งอาจไม่มีความรู้ความเข้าใจกฎหมายทำให้ไม่สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4. การรับฟังความคิดเห็นผ่านเว็บไซต์กลางทางกฎหมายสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา (www.law.go.th) ระหว่างวันที่ 25 เมษายน – 8 มิถุนายน 2566 กรมอนามัย โดยสำนักส่งเสริมสุขภาพ ได้ดำเนินการรับฟังความคิดเห็นเพื่อประเมินผลสัมฤทธิ์พระราชบัญญัติควบคุมการส่งเสริมการตลาดอาหารสำหรับทารกและเด็กเล็ก พ.ศ. 2560 ผ่านเว็บไซต์กลางทางกฎหมายสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา (www.law.go.th) ครั้งที่ 1 ระหว่างวันที่ 25 เมษายน – 8 มิถุนายน 2566 โดยได้มีการจัดทำแบบสอบถามความคิดเห็น จำนวน 1 ชุด 7 ข้อคำถาม โดยมีการแยกคำถามเพื่อรับฟังความคิดเห็นต่อพระราชบัญญัติควบคุม

การส่งเสริมการตลาดอาหารสำหรับทารกและเด็กเล็ก พ.ศ. 2560 สำหรับประชาชนทั่วไป พนักงานเจ้าหน้าที่หรือบุคลากรด้านสาธารณสุข และผู้ประกอบการ ซึ่งมีผู้ตอบแบบสอบถามฯ จำนวนรวมทั้งสิ้น 184 คน สามารถสรุปความคิดเห็นโดยสังเขปได้ดังนี้

ประเด็นเรื่องเจตนาของกฎหมาย

- กฎหมายนี้ปิดกั้นการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารที่จำเป็นในการเลี้ยงลูกสำหรับแม่ เนื้อหาของกฎหมายขัดแย้งกับเจตนาของกฎหมายที่ต้องการให้แม่และครอบครัวได้รับข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้อง
- เจตนาของกฎหมายถูกต้องเหมาะสม แต่แนวทางการปฏิบัติไม่ส่งผลที่สอดคล้องตามเจตนาของแม่ไม่สามารถเข้าถึงข้อมูลที่ถูกต้อง ข้อมูลไม่เพียงพอที่จะใช้ในการตัดสินใจ
- กฎหมายนี้สับสนในเจตนาของกฎหมายตั้งแต่ที่มีการปะปนเรื่องนมแม่กับอาหารตามวัยและอาหารเด็กเล็ก ข้อมูลทางวิชาการที่อ้างอิงบางเรื่องไม่ทันสมัยและสอดคล้องกับข้อมูลทางวิทยาศาสตร์

ประเด็นการปิดกั้น/การให้ข้อมูล

- กฎหมายปิดกั้นการเข้าถึงข้อมูลที่ถูกต้อง รวมถึงความเข้าใจในการที่จะสืบค้นข้อมูลต่างๆ ทำให้เข้าถึงข้อมูลได้ยาก ควรที่จะส่งเสริมนมแม่ ไปพร้อม ๆ กับข้อมูลที่ถูกต้อง
- กฎหมายนี้ ทำให้แม่ที่ไม่สามารถเลี้ยงลูกด้วยนมแม่จากปัจจัยต่าง ๆ ได้รับข้อมูลข่าวสารไม่ครบถ้วน ส่งผลต่อความเข้าใจผิดเพราะถูกปิดกั้นข้อมูล
- ประชาชนที่ต้องใช้นมผง มีอุปสรรคในการหาข้อมูล และไม่มีโอกาสพบโปรแกรมที่ช่วยลดภาระการใช้จ่าย

- คนที่มีความจำเป็นที่ต้องใช้นมผงสำหรับทารกไม่มีข้อมูลในการเลือกนมที่ดีและเหมาะสมสำหรับลูก กรณีที่ลูกต้องการผลิตภัณฑ์พิเศษไม่สามารถหาข้อมูลได้เอง กรณีที่แม่ต้องใช้ผลิตภัณฑ์ (กรณีไม่สามารถให้นมได้ เช่น ภาวะ HIV) ไม่สามารถหาข้อมูลได้เอง ทำให้ไม่มีโอกาสได้ซื้อของดีในราคาถูกลงเมื่อมีโปรแกรม เพราะข้อมูล บนฉลากเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ไม่เพียงพอ

- เป็นอุปสรรคต่อการสร้างนวัตกรรมของกลุ่มผลิตภัณฑ์ เนื่องจากไม่สามารถสื่อสารคุณประโยชน์ ของนวัตกรรมได้เลย เป็นการเลือกปฏิบัติทำให้อุตสาหกรรมนมสำหรับเด็กมีอุปสรรคมากกว่านมทั่วไป ทำให้เกิดภาพลักษณ์ในเชิงลบต่ออุตสาหกรรมนี้อาจทำให้แม่เลือกใช้นมที่ไม่เหมาะสมสำหรับเด็กแทน

ประเด็นการควบคุมผลิตภัณฑ์

- การปิดกั้นของกฎหมายทำให้เกิดความเข้าใจในการเลี้ยงลูกที่ไม่ถูกต้อง เด็กทารกและเด็กเล็ก มีอัตราการขาดสารอาหารมากขึ้นหลังจากประกาศใช้กฎหมายนี้ มีข้อมูลที่ชัดเจนจากหลายประเทศ เช่น ฟิลิปปีนส์ พบว่าหลังจากที่มีการควบคุมอาหารสำหรับทารกและเด็กเล็กจนถึง 3 ปี พบว่าเด็กมีภาวะทุพโภชนาการเพิ่มขึ้นอย่างมีสาระสำคัญปัจจุบันเด็กเริ่มอาหารเสริมช้า คือ 6 เดือนไปแล้ว ไม่สอดคล้องกับพัฒนาการด้านการกลืนของหยาดและการบดเคี้ยว ทำให้ฟันขึ้นช้ากว่าปกติ และหลังขบแล้วก็ยังทานอาหาร 3 มื้อ ไม่ได้ครบถ้วนตามวัย ทำให้น้ำหนักตัวน้อยกว่าเกณฑ์ จึงควรจะควบคุมกฎหมายนี้ถึงอายุแค่ 1 ปี เท่านั้น

- อาหารตามวัยและอาหารสำหรับเด็กเล็กไม่ควรอยู่ภายใต้กฎหมายนี้เนื่องจากไม่เกี่ยวกับการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ และเด็กที่โตกว่า 1 ปี (หรือที่จริงตั้งแต่ 6 เดือน) ควรได้รับอาหารที่หลากหลายมากกว่านม

- การควบคุมผลิตภัณฑ์ในกฎหมายนี้ ควรจำกัดเฉพาะอาหารสำหรับทารกเท่านั้น ไม่ควรควบคุมอาหารสำหรับเด็กเล็ก ช่วงอายุ 1 - 3 ปี

- ตัดเรื่องอาหารตามวัยและอาหารสำหรับเด็กเล็กออกจากควบคุมในกฎหมายนี้

การตีความกฎหมาย

- มีปัญหาในการตีความกฎหมายของเจ้าหน้าที่ ในส่วนของมาตรา 18 ของ พระราชบัญญัติฯ ซึ่งบัญญัติว่า ในการส่งเสริมการตลาด ห้ามผู้จำหน่าย “แจกหรือให้คูปองหรือสิทธิที่จะได้รับส่วนลด” ซึ่งเจ้าหน้าที่ตีความว่ารวมถึงการลดราคาโดยมีการแสดงราคาเปรียบเทียบด้วย ทั้งนี้ มาตรา 18 ไม่ได้ห้ามการลดราคาแต่อย่างใด การตีความดังกล่าวจึงเป็นตีความขยายความบทบัญญัติของกฎหมายออกไปจากเดิม อันเป็นการขัดกับหลักการตีความกฎหมายอาญาซึ่งจะต้องตีความโดยเคร่งครัด เพื่อไม่ให้เป็นผลร้ายแก่ประชาชนผู้ต้องปฏิบัติตามกฎหมาย

- อาจจะเป็นปัญหาสำหรับอาหารทางการแพทย์บางชนิดที่ใช้สำหรับทารก เนื้อหาของกฎหมายในเรื่องนี้ ยังมีความกำกวมในการทำการตลาดของอาหารทางการแพทย์ ทำให้บริษัทไม่กล้าให้ข้อมูลหรือจัดกิจกรรมใดๆ ที่สัมพันธ์ต่อการตลาดที่มีต่อ 'ทารก'

- เพิ่มความเสี่ยงในการทำธุรกิจ และการลงทุน เนื่องจากปัญหาจากการตีความที่แตกต่างกัน เป็นอุปสรรคต่อการสร้างนวัตกรรมของกลุ่มผลิตภัณฑ์ เนื่องจากไม่สามารถสื่อสารคุณสมบัติของนวัตกรรมได้เลย เป็นการเลือกปฏิบัติทำให้อุตสาหกรรมนมสำหรับเด็กมีอุปสรรคมากกว่านมทั่วไป ทำให้เกิดภาพลักษณ์ในเชิงลบต่ออุตสาหกรรมนี้ กีดกันการค้าเงินธุรกิจ อาจทำให้แม่เลือกใช้นมที่ไม่เหมาะสมสำหรับเด็กแทน

ประเด็นบทกำหนดโทษ

- ไม่ควรมีบทลงโทษที่เป็นการจำคุก เนื่องจากไม่ใช่ความผิดทางอาญาที่ร้ายแรง กฎหมายในยุคปัจจุบัน ได้มีการเปลี่ยนให้มีโทษจำคุกลดลง และใช้เป็นการจ่ายค่าปรับแทน และพิจารณาเรื่องลดค่าปรับ ซึ่งปัจจุบันไม่เหมาะสม การปรับยังเป็นลักษณะการพิจารณาโดยกลุ่มบุคคล ซึ่งทำให้ฐานความผิดไม่เป็นมาตรฐานเดียวกัน ส่งผลให้ค่าปรับไม่เป็นไปตามโทษที่ควรจะเป็น

- ไม่ควรมีบทลงโทษ หรือควรลดค่าปรับและโทษให้น้อยลง เนื่องจากการให้ข้อมูลที่ถูกต้องเป็นประโยชน์ที่แม่ควรได้รับ

- ไม่ใช่ความผิดทางอาญาที่ร้ายแรง ไม่ควรมีบทลงโทษถึงขั้นจำคุก ควรเป็นการจ่ายค่าปรับในอัตราที่เหมาะสมแทน

- ไม่ควรมีบทลงโทษที่เป็นการจำคุกในมาตรา 34 และ 48 เนื่องจากไม่ใช่ความผิดทางอาญาที่ร้ายแรง

ประเด็นการแก้ไข/ปรับปรุงกฎหมาย

- สมควรปรับปรุงกฎหมาย เนื่องจากหลายส่วนไม่มีเหตุผลที่จะต้องเป็นแบบนั้น อีกทั้งยังปิดกั้นสิทธิของแม่และครอบครัวที่จำเป็นต้องใช้นมผงอีกด้วย แล้วยิ่งถ้าเด็กป่วยต้องการอาหารพิเศษแทบเข้าถึงข้อมูลไม่ได้เลย ซึ่งไม่เพียงกระทบกับผู้ปกครอง ยังกระทบกับตัวเด็กอีกด้วย

- สมควรแก้ไขมาตรา 18 ให้ชัดเจนเพื่อป้องกันปัญหาการตีความขยายความบทบัญญัติของกฎหมายของเจ้าหน้าที่ ซึ่งมีผลทำให้บทบัญญัติกฎหมายมีความไม่แน่นอนขึ้นอยู่กับดุลพินิจการตีความของเจ้าหน้าที่ และทำให้เกิดความไม่เป็นธรรมกับประชาชนผู้ต้องปฏิบัติตามกฎหมาย

บทที่ 5 อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย

1. กฎหมายนี้มีการบังคับใช้หรือไม่ อย่างไร

หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งหน่วยงานราชการส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค รวมไปถึงภาคีเครือข่าย มีการบังคับใช้กฎหมายนี้อย่างสม่ำเสมอ รวมถึงได้มีการร่วมกันกำหนดยุทธศาสตร์ แผนปฏิบัติการ แนวทาง และมีการประเมินติดตามผลการดำเนินการตามกฎหมายนี้ โดย

1.1 เผื่อระวังการละเมิดกฎหมายในพื้นที่เสี่ยงต่อการละเมิด เช่น ห้างสรรพสินค้า ร้านค้า โรงพยาบาลของรัฐและเอกชน รวมไปถึงแพลตฟอร์มออนไลน์ต่าง ๆ เป็นต้น

1.2 เปรียบเทียบปรับ และดำเนินคดีกับผู้ที่จะละเมิดกฎหมาย ได้แก่ ผู้นำเข้า ผู้จำหน่าย (ข้อมูลสถิติการดำเนินคดีและการลงโทษตามกฎหมาย รายละเอียดในบทที่ 2 การทบทวนวรรณกรรม หน้า7)

2. การบังคับใช้ เกิดผลสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้หรือไม่ อย่างไร

2.1 พระราชบัญญัติควบคุมการส่งเสริมการตลาดอาหารสำหรับทารกและเด็กเล็ก พ.ศ. 2560 มีการบังคับใช้กฎหมายและเกิดผลสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ในบางส่วน ซึ่งกฎหมายนี้มีมาตรการหลักเพื่อบังคับใช้กฎหมาย 2 มาตรการ คือ

1) ควบคุมการส่งเสริมในการตลาดสาธารณะ คือ การควบคุมการส่งเสริมการขายที่ในปัจจุบันมีวิธีการทางการตลาดอยู่มากมาย เช่น การแจกคูปองส่วนลด ขยายพวง การแจกของขวัญ ของสมนาคุณ หรือให้สิทธิใจในการซื้อสินค้า การแจกตัวอย่างสินค้าที่เจาะกลุ่มแม่ที่มีลูกในวัยทารกและเด็กเล็ก ซึ่งจากสถานการณ์การบังคับใช้กฎหมายและการเผื่อระวังการละเมิดกฎหมาย นับตั้งแต่วันเริ่มต้นบังคับใช้กฎหมาย (8 กันยายน 2560) การส่งเสริมการตลาดสาธารณะในสถานที่ต่าง ๆ ลดน้อยลงอย่างมาก โดยเฉพาะในผลิตภัณฑ์อาหารสำหรับทารก (นมสูตร 1 และสูตร 2) แต่ยังคงพบการส่งเสริมการตลาดในผลิตภัณฑ์อาหารสำหรับเด็กเล็ก (นมสูตร 3) เนื่องจากกฎหมายลำดับรองที่มีเพื่อควบคุมการส่งเสริมการตลาดในกลุ่มผลิตภัณฑ์อาหารสำหรับเด็กเล็ก มีการดำเนินการออกประกาศล่าช้า จึงทำให้ยังพบเห็นการส่งเสริมการตลาดในผลิตภัณฑ์กลุ่มนี้ และพบการเปลี่ยนแปลงแนวทางการตลาดจากส่งเสริมการตลาดตามสถานที่สาธารณะต่าง ๆ เปลี่ยนเป็นการส่งเสริมการตลาดผ่านช่องทางออนไลน์มากขึ้นกว่าช่วงเริ่มต้นที่กฎหมายมีผลบังคับใช้

2) ควบคุมการส่งเสริมในการตลาดในสถานพยาบาล คือการควบคุม ผู้ผลิต ผู้นำเข้า หรือผู้จำหน่ายอาหารสำหรับทารก หรืออาหารสำหรับเด็กเล็ก หรือตัวแทน ในการให้ข้อมูลเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ การบริจาคอาหารสำหรับทารกหรืออาหารสำหรับเด็กเล็ก และการสนับสนุนในการจัดประชุม อบรม หรือสัมมนาด้านวิชาการเกี่ยวกับอาหารสำหรับทารกหรือเด็กเล็กแก่บุคลากรด้านสาธารณสุข ภายหลังจากที่กฎหมายมีผลบังคับใช้ (8 กันยายน 2560) ยังพบว่ามีการส่งเสริมการตลาดในสถานพยาบาลบ้างประปราย ซึ่งส่วนมากจะพบการส่งเสริมการตลาดผ่านบุคลากรด้านสาธารณสุข (แพทย์/พยาบาล) ที่อยู่ตามคลินิก หรือโรงพยาบาลของรัฐและเอกชนบางแห่ง ซึ่งกรมอนามัยและพนักงานเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบในพื้นที่ได้มีการสร้างความรู้ความเข้าใจให้กับบุคลากรสาธารณสุขอย่างต่อเนื่องเพื่อไม่ให้เกิดการกระทำผิดหรือตกเป็นเครื่องมือส่งเสริมการตลาดโดยไม่รู้ตัว ในส่วนของการสนับสนุนการจัดประชุม อบรม หรือสัมมนา และการบริจาคอาหารสำหรับทารกหรืออาหารสำหรับเด็กเล็กให้แก่สถานพยาบาล ผู้ประกอบการมีการดำเนินการเป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด ซึ่งในเรื่องของการบริจาคอาหารสำหรับทารกหรืออาหารสำหรับเด็กเล็ก พบว่าผู้ผลิต ผู้นำเข้า ผู้จำหน่าย หรือตัวแทน มีการบริจาคอาหารสำหรับทารกที่มีวัตถุประสงค์พิเศษ ให้กับคลินิกด้านแม่และเด็กหลายแห่งทั่วประเทศเป็นส่วนใหญ่ มากกว่าการบริจาคอาหารสำหรับทารกอาหารสำหรับทารก

ที่มีวัตถุประสงค์พิเศษ ให้กับโรงพยาบาลของรัฐหรือเอกชน ซึ่งเป็นหน่วยงานที่มีความจำเป็นต้องใช้อาหาร สำหรับทารกที่มีวัตถุประสงค์พิเศษ มากกว่าสถานพยาบาลประเภทคลินิก

จากการบังคับใช้กฎหมายตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาตั้งแต่กฎหมายมีผลบังคับใช้ เมื่อวันที่ 8 กันยายน 2560 ผลการสำรวจสถานการณ์เด็กและสตรีในประเทศไทย โดย สำนักงานสถิติแห่งชาติ ประเทศไทย และ UNICEF พบว่าอัตราการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของมารดาไทยอย่างเดียว 6 เดือน (EBF rate) ในปี พ.ศ. 2565 (MICS7) เท่ากับร้อยละ 28.6 ถึงแม้ว่าแนวโน้มการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวในประเทศไทยจะมีสถิติ เพิ่มขึ้นแต่ก็ยังไปไม่ถึงเป้าหมายของประเทศไทยหรือที่ทั่วโลกกำหนดไว้ คือ เด็กไทยอย่างน้อยร้อยละ 50 กินนมแม่อย่างเดียวตั้งแต่แรกเกิดจนถึง 6 เดือน หากเมื่อเทียบกับประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ พบว่าประเทศไทยก็ยังอยู่ในกลุ่มที่ค่อนข้างต่ำ แต่ก็นับได้ว่าอัตราการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของมารดาไทย ที่เพิ่มสูงขึ้น ส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากการที่มีกฎหมายฉบับนี้ ที่มาช่วยควบคุมในเรื่องของการส่งเสริมการตลาด ผลิตภัณฑ์อาหารสำหรับทารกและเด็กเล็กให้เป็นไปอย่างเหมาะสม ควบคู่ไปกับการดำเนินงานปกป้อง ส่งเสริม และสนับสนุนการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ที่กรมอนามัย โดยสำนักส่งเสริมสุขภาพ ดำเนินการมาอย่างยาวนานและ ต่อเนื่อง

3. ประชาชนมีภาระหรือรัฐมีต้นทุนที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติตามและบังคับการให้เป็นไปตาม กฎหมายหรือไม่

- พระราชบัญญัติควบคุมการส่งเสริมการตลาดอาหารสำหรับทารกและเด็กเล็ก พ.ศ. 2560 มีเจตนารมณ์ในการควบคุมการส่งเสริมการตลาดอาหารสำหรับทารกและเด็กเล็กให้เป็นไปอย่างเหมาะสม เพื่อให้แม่และครอบครัวได้รับข้อมูลที่ถูกต้องเกี่ยวกับอาหารสำหรับทารกและเด็กเล็ก ประชาชนไม่มีภาระหรือ รัฐมีต้นทุนที่เกิดขึ้นจากกฎหมายนี้ เนื่องจากไม่ใช่กฎหมายที่จำกัดสิทธิของประชาชนในการกระทำการหรืองด เว้นกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่ง กฎหมายนี้ไม่มีเจตนารมณ์ในการปิดกั้นการรับรู้ข้อมูล การให้ข้อมูล รวมถึง การตัดสินใจในการเลือกใช้อาหารทารกและเด็กเล็ก เนื่องจากผลทางกฎหมายไม่ได้ห้ามการขาย การลดราคา หรือไม่ได้มีผลบังคับให้แม่ต้องเลี้ยงลูกด้วยนมแม่เท่านั้น แต่เป็นการควบคุมผู้ผลิต ผู้นำเข้า ผู้จำหน่าย หรือ ตัวแทน ในการส่งเสริมการตลาดของอาหารสำหรับทารก อาหารเสริมสำหรับทารกและอาหารสำหรับเด็กเล็ก ให้เป็นไปอย่างเหมาะสม

- พระราชบัญญัติควบคุมการส่งเสริมการตลาดอาหารสำหรับทารกและเด็กเล็ก พ.ศ. 2560 ไม่ก่อให้เกิดภาระต้นทุนแก่รัฐในการดำเนินการตามกฎหมายนี้ เนื่องจากกฎหมายไม่ได้กำหนดให้รัฐต้อง จัดสรรงบประมาณใดเพิ่มเติมเพื่อมาดำเนินการขับเคลื่อนหรือบังคับใช้พระราชบัญญัติฯ หน่วยบริการ สาธารณสุขที่เกี่ยวข้องมีเพียงหน้าที่ในการช่วยเฝ้าระวัง สอดส่อง เพื่อไม่ให้เกิดการละเมิดกฎหมายฉบับนี้ ในสถานที่ของตนเท่านั้น

4. เกิดผลที่ไม่ได้คาดคิดหรือไม่พึงประสงค์จากกฎหมายนี้หรือไม่

พระราชบัญญัติควบคุม การส่งเสริมการตลาดอาหารสำหรับทารกและเด็กเล็ก พ.ศ. 2560 เกิดผลที่ไม่คาดคิด คือ ประชาชนเข้าใจว่า กฎหมายฉบับนี้ จำกัดสิทธิ/ปิดกั้น ในเรื่องการได้รับข้อมูลเกี่ยวกับอาหารสำหรับทารกและเด็กเล็ก รวมไปถึง เข้าใจว่ากฎหมายนี้เป็นอุปสรรคต่อกลุ่มแม่หรือครอบครัวที่ไม่สามารถเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ได้ ทั้งที่ความจริงแล้ว เจตนารมณ์ของกฎหมายคือการควบคุมการส่งเสริมการตลาดอาหารสำหรับทารกและเด็กเล็กให้เป็นไป อย่างเหมาะสม เพื่อปกป้องสิทธิและสุขภาพของทารกและเด็กเล็กให้ได้รับอาหารที่ดีที่สุดคือนมแม่ เนื่องจาก ที่ผ่านมามีอุตสาหกรรมนมผงใช้กลยุทธ์การส่งเสริมการตลาดหลากหลาย เช่น การโฆษณา การตลาดทางตรง การลด แลก แจก แถม และการใช้พนักงานขาย ซึ่งกลยุทธ์การส่งเสริมการตลาดของอุตสาหกรรมนมผงเหล่านี้ เป็นอีกหนึ่งปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อมายาคติ ทศนคติ และพฤติกรรม ในการเลี้ยงลูกของหญิงไทยอย่างมาก ทำให้ที่ผ่านมามีอัตราการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของหญิงไทยจัดได้ว่าอยู่ในกลุ่มระดับต่ำมากของโลก

5. กฎหมายนี้คุ้มค่าเมื่อเทียบประโยชน์ที่ได้รับกับภาระของประชาชนและทรัพยากรที่ใช้ในการบังคับการให้เป็นไปตามกฎหมายหรือไม่ กฎหมายฉบับนี้เป็นหนึ่งในนโยบายขับเคลื่อน 3 ด้าน คือ การปกป้อง ส่งเสริม และสนับสนุน เพื่อช่วยให้การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของประเทศไทยประสบความสำเร็จ พระราชบัญญัติควบคุมการส่งเสริมการตลาดอาหารสำหรับทารกและเด็กเล็ก พ.ศ. 2560 เป็นเครื่องมือในการปกป้องสิทธิและสุขภาพของทารกและเด็กเล็กให้ได้รับอาหารที่ดีที่สุดคือนมแม่ มีจุดมุ่งหมายเพื่อช่วยให้ประชาชนโดยเฉพาะแม่และครอบครัว ให้ได้รับข้อมูลที่ถูกต้องเกี่ยวกับอาหารสำหรับทารกและเด็กเล็กและอาหารเสริมสำหรับทารกผ่านการส่งเสริมการตลาดที่เหมาะสมและสอดคล้องกับหลักสากล จากการสำรวจสถานการณ์เด็กและสตรีในประเทศไทย พ.ศ. 2562 (MICs6) พบว่าอัตราการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของมารดาไทยอย่างเดียว 6 เดือน (EBF rate) เท่ากับร้อยละ 14 และ ในปีพ.ศ. 2565 (MICs7) เท่ากับร้อยละ 28.6 ถึงแม้ว่าแนวโน้มการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวในประเทศไทยจะมีสถิติเพิ่มขึ้น จึงเป็นกฎหมายที่คุ้มค่ากับทรัพยากรที่ใช้ในการบังคับการให้เป็นไปตามกฎหมาย และไม่ได้เป็นภาระกับประชาชนทั่วไป เพราะกฎหมายมุ่งเน้นในการควบคุมผู้ผลิต ผู้นำเข้า ผู้จำหน่าย หรือตัวแทน ในการส่งเสริมการตลาดของอาหารสำหรับทารก อาหารเสริมสำหรับทารกและอาหารสำหรับเด็กเล็กให้เป็นไปอย่างเหมาะสม อย่างไรก็ตามทั่วโลกในการบังคับใช้และขับเคลื่อนพระราชบัญญัติฯ นี้ ยังถือว่าไม่สอดคล้องกับสภาพการณ์ พัฒนาการของเทคโนโลยี และวิถีชีวิตของประชาชนในปัจจุบันในบางประเด็น จึงสมควรพิจารณาปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้การบังคับใช้และขับเคลื่อนกฎหมายมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะ

เนื้อหาส่วนใหญ่ของพระราชบัญญัติควบคุมการส่งเสริมการตลาดอาหารสำหรับทารกและเด็กเล็ก พ.ศ. 2560 มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพการณ์ในปัจจุบันแล้ว จึงไม่สมควรยกเลิกหรือปรับปรุงพระราชบัญญัติฯ นี้ ใหม่ทั้งฉบับ อย่างไรก็ตามปัญหาการละเมิดกฎหมายหรือการส่งเสริมการตลาดผลิตภัณฑ์อาหารสำหรับทารกและเด็กเล็กที่ยังพบในปัจจุบัน รวมไปถึงอัตราการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของมารดาไทยอย่างเดียว 6 เดือน (EBF rate) ที่ยังอยู่ในเกณฑ์ที่ค่อนข้างต่ำหากเมื่อเทียบกับประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ จึงสมควรพิจารณาแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติฯ นี้ ในประเด็นดังต่อไปนี้

1) ปรับปรุงอำนาจหน้าที่และจำนวนของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมาย เพื่อให้การดำเนินงานขับเคลื่อนและบังคับใช้กฎหมายเกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เนื่องจากที่ผ่านมาพบปัญหาในเรื่องพนักงานเจ้าหน้าที่ในหลายมิติ เช่น

- กฎหมายฉบับนี้ระบุให้ข้าราชการระดับชำนาญการขึ้นไปสามารถเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ได้ ซึ่งไม่สอดคล้องกับอัตรากำลังและการปฏิบัติงานจริงของหน่วยงานส่วนภูมิภาค เช่น สสจ. หรือ รพท./รพช. ที่อาจมีเจ้าหน้าที่แค่ในระดับปฏิบัติการ จึงทำให้ไม่สามารถขับเคลื่อนหรือบังคับใช้กฎหมายได้หรือทำได้แบบไม่เต็มประสิทธิภาพ

- พนักงานเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบงานกฎหมายนี้ พื้นฐานโดยส่วนมากปฏิบัติงานด้านส่งเสริมสุขภาพ งานด้านวิชาการ ไม่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์ในงานกฎหมาย จึงทำให้ขาดความเชื่อมั่น ขาดความมั่นใจในการลงพื้นที่ตรวจเฝ้าระวังเชิงรุก การยึดอายุหลักฐานการกระทำความผิด หรือการแจ้งการกระทำความผิดในบางกรณี จำนวนพนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมาย อีกทั้งการตีความข้อกฎหมาย และการทำความเข้าใจวิธีการและกลไกต้องสอดคล้องกับวิธีการส่งเสริมการตลาดที่เปลี่ยนแปลงและเกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว จึงทำให้พนักงานเจ้าหน้าที่ในพื้นที่หลายพื้นที่ยังไม่เข้าใจกฎหมาย ไม่มั่นใจและไม่กล้าบังคับใช้ อีกทั้งยังไม่เท่าทันกลยุทธ์การตลาดที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว

- พนักงานเจ้าหน้าที่โดยตำแหน่งมีจำนวนมากเกินไป ซึ่งเป็นตำแหน่งในระดับผู้บริหารของหน่วยงาน จึงทำให้ไม่สามารถปฏิบัติงานตามที่ได้รับแต่งตั้งได้จริง

2) ปรับปรุงแก้ไขบทกำหนดโทษ

กฎหมายฉบับนี้มีการกำหนดเรื่องโทษอาญา ไว้ในหมวด 4 บทกำหนดโทษ ตั้งแต่มาตรา 34 - มาตรา 48 ในเรื่องการปรับและจำคุก โดยกำหนดโทษอาญาแก่ ผู้ใด ผู้ผลิต ผู้นำเข้า หรือผู้จำหน่ายอาหารสำหรับทารก อาหารสำหรับเด็กเล็ก อาหารเสริมสำหรับทารก หรือตัวแทน ที่มีการกระทำอันเป็นการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามกฎหมายกฎหมายนี้ แต่เนื่องจากสภาพการณ์ของสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปควรมีการทบทวนบทกำหนดโทษให้มีความเหมาะสม และเนื่องจากราชกิจจานุเบกษาได้มีการประกาศใช้ “พระราชบัญญัติว่าด้วยการปรับเป็นพินัย พ.ศ. 2565” ซึ่งเป็นกฎหมายกลางในการพิจารณาและกำหนดมาตรการสำหรับผู้ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามกฎหมายที่ไม่ใช่ความผิดร้ายแรง โดยเรียกมาตรการว่า “การปรับเป็นพินัย” ซึ่งกำหนดให้ผู้กระทำความผิดต้องชำระเงินค่าปรับตามที่กำหนด โดยการปรับนั้น มิใช่เป็นโทษปรับทางอาญารวมทั้งไม่มีการจำคุกหรือกักขังแทนการปรับ ตลอดจนไม่มีการบันทึกลงในประวัติอาชญากรรมในการที่จะได้รับโทษที่เหมาะสมและได้สัดส่วนกับระดับความผิดและสถานะทางเศรษฐกิจของตน โดยเป็นโทษที่ไม่มีผลกระทบต่อชีวิตหน้าที่การงานและไม่ทำให้เสื่อมเสียประวัติเพราะไม่มีการบันทึกลงในประวัติอาชญากรรม

บทสรุป

การศึกษานี้พบช่องว่างในการขับเคลื่อนและบังคับใช้พระราชบัญญัติควบคุมการส่งเสริมการตลาดอาหารสำหรับทารกและเด็กเล็ก พ.ศ. 2560 ในหลายด้าน โดยผลจากการติดตามและเฝ้าระวังการปฏิบัติตามกฎหมาย ยังพบว่าอุตสาหกรรมนมผงยังมีการทำการละเมิดกฎหมายอยู่ นอกจากนี้ยังมีปัจจัยสำคัญอีกหลายด้านที่ส่งผลให้การขับเคลื่อนและบังคับใช้กฎหมายไม่มีประสิทธิภาพ เช่น การกำหนดความสำคัญของการขับเคลื่อนกฎหมายในระดับนโยบาย งบประมาณ ศักยภาพและความเชี่ยวชาญของพนักงานเจ้าหน้าที่ รวมทั้งแนวทางการส่งเสริมตลาดที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา จนเร็วกว่าการปรับเปลี่ยนกระบวนการบังคับใช้กฎหมาย จากผลการศึกษานี้ ผู้บังคับใช้กฎหมายควรมีการจัดระบบเฝ้าระวังและติดตามการปฏิบัติตัวของอุตสาหกรรมอาหารอย่างใกล้ชิด รวมทั้งปรับเปลี่ยนกลยุทธ์ในการขับเคลื่อนกฎหมายให้รวดเร็วภายใต้งบประมาณและเวลาอันจำกัด เช่น การพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อเฝ้าระวังการละเมิดพระราชบัญญัติควบคุมการส่งเสริมการตลาดอาหารสำหรับทารกและเด็กเล็ก พ.ศ. 2560 สร้างช่องทางการรับเรื่องร้องเรียนผ่านระบบออนไลน์ พัฒนาศักยภาพของผู้บังคับใช้กฎหมายอย่างสม่ำเสมอ รวมไปถึงการมีกลยุทธ์ในการสื่อสารกับกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และประชาชนทั่วไป เพื่อให้รับรู้ รับทราบ และเข้าใจวัตถุประสงค์ เจตนารมณ์และประโยชน์ของการมีกฎหมายฉบับนี้ เพื่อเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพของการดำเนินงานขับเคลื่อนและบังคับใช้พระราชบัญญัติควบคุมการส่งเสริมการตลาดอาหารสำหรับทารกและเด็กเล็ก พ.ศ. 2560

เอกสารอ้างอิง

- พระราชบัญญัติควบคุมการส่งเสริมการตลาดอาหารสำหรับเด็กเล็ก พ.ศ. 2560. (10 กรกฎาคม 2560).
ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 134 ตอนที่ 72ก. หน้า 1 -14
- แนวทางการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย. (27 พฤศจิกายน 2562). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 136
ตอนที่ 132ก. หน้า 9-11.
- พระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. 2562.
(31 พฤษภาคม 2562). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 136 ตอนที่ 72ก. หน้า 1-17.
- ประกาศสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา เรื่อง หลักเกณฑ์การโฆษณาอาหาร พ.ศ. 2564. (30 มีนาคม 2564).
ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 138 ตอนพิเศษ 73ง. หน้า 14 - 21
- พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562. (27 พฤษภาคม 2562). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 136
ตอนที่ 69ก. หน้า 96 – 114
- สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. พระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ. 2522. สืบค้นจาก
<https://krisdika.ocs.go.th/librarian/get?sysid=393573&ext=htm> ค้นหา เมื่อวันที่ 18 มีนาคม 2567.
- 1981 : International Code of Marketing of Breast-Milk Substitutes. (27 January 1981). สืบค้นจาก
<https://www.who.int/publications/i/item/9241541601> ค้นหา เมื่อวันที่ 8 กุมภาพันธ์ 2567.
- ฐิติภรณ์ ตวงรัตนานนท์ และคณะ. (2565). ความก้าวหน้าและความท้าทายของการบังคับใช้ พ.ร.บ. นมผง.
วารสารการสร้างเสริมสุขภาพไทย Thai Health Promotion Journal ปีที่ 1 ฉบับที่ 3
กรกฎาคม - กันยายน 2565. หน้า 318 – 326